

NIZOZEMSKÉ

LISTY

O B Č A S N Í K

Č E C H Ů

A

S L O V Á K Ů

V

H O L A N D S K U

V TOMTO ČÍSLE:

H.Bambasová
L.v.Dijk
E.Horová
L.Hrabová
D.Kannegieter
J.Kantůrek
K.Konečný
L.Malinský
A.Moroz
M.Novotná
L.Přilimpfl
P.Prinsová
S.F.Scheffel
H.Schenkova
V.Šadrak II.
M.Trapl
S.Vynal

ROČNÍK ŠESTÝ

3

Č Í S L O

1999

NIZOZEMSKÉ LISTY

Vydává Kruh přátel Nizozemských listů při
Spolku Čechů a Slováků v Holandsku,
adresa Spolku: Rijnstraat 27, 1823 EA ALKMAAR.
BANKOVNÍ SPOJENÍ SPOLKU: POSTBANK 6065337
(p/a C. Fabritiuspark 23, 1701 VP HEERHUGOWAARD,
pokladní Monika Váňová , též pro NIZOZEMSKÉ LISTY)

Předplatné f 40.- a poplatky za inzerci zasílejte laskavě na uvedené
konto **Spolku** s označením **Předplatné** nebo **Inzerce - NIZOZEMSKÉ
LISTY**

**Adresa pro DOPISY, LUŠTÍRNU a INZERCÍ: Sirtemastr. 287,
2513 XL, Den Haag** (též pro autorské příspěvky)

Redakce nezodpovídá za obsah podepsaných článků, zasláné příspěvky nevrací
a vyhrazuje si právo tyto případně redakčně zkrátit

**Redakční rada: Líba van Dijk (vedoucí), Jaroslav Kantůrek,
Ladislav Malinský. Externí členové: Eva Horová, Mirek Kabela,
Dagmar Kannegieter**

Toto číslo vychází k podzimu 1999

OBSAH:

- 03 Úvodem - L.V.Dijk
- 04 O telefonu a telefonování - H.Bambasová
- 06 Umění v otevřeném prostoru - J.Kantůrek
- 08 České loutky - P.Prinsová a H.Schenková
- 10 Webové stránky našich institucí - A.Moroz
- 11 O filmu Cesta pustým lesem - L.v.Dijk
- 12 Jak jsem nejela do Itálie - M.Novotná
- 13 Byli předky Holanďanů Slované? - L.Hrabová
- 15 K česko-holandským vztahům - K.Konečný
- 17 Centrum pro exilová studia - M.Trapl
- 18 České centrum informuje
- 20 Polední povídání - L.Flímpl
- 21 Rozluštění křížovky z minulého čísla
- 22 NE-BE - D.Kannegieter
- 24 Smyčka - S.Vynal
- 25 Ve stínu lípy (fotoilustrace) - V.Šadrak II.
- 26 Letní rozjímání - E.Horová
- 28 Dopis čtenáře k otázce populace - S.F.Scheffel
- 29 Zajímavosti z kultury - České centrum
- 33 Stalo se..., stane se... - J.K., L.M.
- 37 M.Kubišová, recital a Symposium 99 - L.Malinský
- 39 Itálie perspektivou psí - V.Šadrak II.
- 42 Víte že ... ? - L.M.
- 44 Divoké zvěře ubývá - L.Malinský
- 47 Luštitelka NL - L.M.
- 48 Zadní strana: Obraz - L.Malinský

Příští číslo vyjde k Vánocům 199999
Redakční uzávěrka **30. listopadu !!!**

Ú V O D E M

Tak se nám naše přání splnilo. V minulém úvodníku jsme Vám přáli hezké prázdniny a návrat v míru a pohodě.

Počasí nám všem skoro celé prázdniny přálo a těm, kterým ne tolik to vynahradil začátek podzimu, který byl fantastický. O hezké prázdniny se také postaralo napětí nad zatměním slunce a to se povedlo, i když v tu chvíli počasí ne všude přálo, svět nepřestal dýchat a tak jsme se zase skoro všichni sešli.

A měli jsme možnost v létě opravdu odreagovaně sledovat politické dění jak domácí tak mezinárodní. Volba do Senátu v pražském obvodě, kterou vyhrál nezávislý kandidát, což je úspěch nejen proto, že voliči dali najevo, že jim vadí partajnické handrkování, ale také protože, že nepovažují za důležité jakému sexu kdo dává přednost. Avšak tento revoluční poznatek si málem pan kandidát zkazil sám svým obviňováním bez důkazů místo, aby jak slíbil začal "hájením zájmů všech voličů".

Podle švýcarského doktora Blumera bychom si měli všichni nechat vyndat amalgámové plomby, protože nám mohou způsobovat spoustu tělesných i psychických stížností.

Dále nám chtěly noviny nakukat, že Clinton měl poměr s Lewinskou kvůli trauma z dětství, že Hillary měla taky poměr s někým, kdo "naštěstí" zemřel, takže z toho nemůže být ohromný skandál, který by Hillary bránil v jejím vstupu do politiky, tak nám už toho o Kosovu moc nepovídají a to, co se tam děje už pro nás není tolik nebezpečné.

Záhadné je však, že pouze v psychiatrické léčebně kousek od Pristiny žijí v pohodě Srbové a Albánci vedle sebe a "zdraví" si kladou otázku: "Kde žijí ti opravdoví blázni".

Nad Amerikou se přehnal orkán Floyd. To je od nás daleko a američané jsou na to zvyklí. Situace na východním Timoru je od nás daleko a ani nikoho nezajímá, že jim bylo slíbeno, že mohou referendem vyjádřit své přání do budoucnosti a že jejich výběr bude respektován. Ale nedošlo k tomu. V Rusku vybuchuje jedna bomba za druhou a jak píše noviny z posledních dní je"Jeltsin skoro mrtvý".

Život jde dál a "století hrůzy" se blíží ke konci. K jakému konci!?

Dojde opravdu k nějaké živelné pohromě? S pohromami je to jednoduché. Proti nim si lidský mozek vždycky něco vymyslí. Brejličky proti zatmění, potápěčské brýle proti přílivové vlně, svářečské brýle proti sopečným výbuchům nebo betonové boty proti tornádům.

Dojde opravdu k nějaké válce, která svět zničí nebo je už konečně na čase, abychom se zamysleli nad tím, že nejnebezpečnější pro svět je lidský rozum. Měli bychom se možná nad tím zamyslet a když nás to přemýšlení nebude moc bolet, přijdeme na to, že nám ani ty nejkrásnější ideály nepomohou, bude-li neustále selhávat lidský rozum.

Bude-li to jen konec kalendářní, tak bychom se po společných oslavách mohli vrátit oběma nohama na zem a konečně začít mozek používat k tomu, k čemu je určen:

- k myšlení.

Za redakci Líba v. Dijk

O TELEFONU A TELEFONOVÁNÍ

HELENA BAMBASOVÁ

Mohli byste si říci, co že je to za banální téma, o kterém dnes píšete. A já bych mohla zkusit poněkud křečovitě argumentovat, že zájem o telekomunikace mám v zásadě povinně v náplni práce, vždyť Nizozemsko patří mezi tři největší zahraniční investory v České republice, a to zejména díky investicím do SPT Telecom. To je sice všechno pravda, ale není to ten pravý důvod, proč chci psát o telefonech. Tím je prostý fakt, že s nimi mám pořád starosti. Všeobecně soudím, že Alexander Graham Bell lidstvu prospěl, já osobně však za pohodlí, jež mi jeho vynález skýtá, draze platím.

S postupujícím věkem, profesním uplatněním a technickým pokrokem mi přibývá telefonů. Počet přístrojů celkem nevadí, vadí rostoucí počet mých vlastních telefonních čísel. Teď jich mám pět - do práce, do práce na stůl, domů do Prahy, domů do Den Haagu a mobil, a já si je zdaleka všechna nepamatuji. Pokaždé, když mě někdo požádá o číslo, začnu hrabat v kabelce, drmolit něco v tom smyslu, že já si sobě nevolám, což je výmluva dost obehnaná, a navíc ještě horečně přemítám, které ze to číslo je pro dotyčného to pravé. Trochu mě to frustruje a nepřipadám si pánem situace. Ještě hůř je na tom ale například moje nejlepší přítelkyně, která díky svému prosperujícímu manželovi navíc bydlí ve velkém domě. Mají do něj zavedeno několik linek, patně proto, aby se tolik nenaběhali. Výsledkem je pochopitelně pravý opak. Volám-li jí, nikdy se netrefím do správného podlaží, a tak začátek našeho rozhovoru je z její strany vždycky trochu udýchaný.

Nebo taková telefonní šňůra. K životu nás, bydlících na špatné straně železné opony, patřily také všeliké směšné a malicherné tužby. Já jsem třeba v době dospívání strašně chtěla dlouhou šňůru, abych se v případě potřeby mohla odsunout z doslechu rodičů a nerušeně probrat nejdůležitější novinky sedíc třeba na balkoně nebo ve vaně. Na západě to bylo možné, to jsem věděla, stačilo si za pár peněz koupit takové samonavíjecí jojo s velkou zásobou kabelu a nainstalovat ho. Pro nás, teenagery z východního bloku, bylo tohleto jojo vzdálené jako dovolená v Nepálu. A tak jsem hned na své první porevoluční cestě do světa kupovala telefon. Sice už jsem měla dávno po pubertě, jenže dřív to nešlo.

A protože technický pokrok se mezitím nezastavil, tak pro jistotu už rovnou bezdrátový, poněvadž s ním se dá nejen klábosit na balkoně i ve vaně, ale navíc se cestou nezapletete. Ovšem na telefony vyžrát ve skutečnosti nelze. V praxi to, alespoň u nás doma, funguje tak, že telefon začne zvonit, respektive začne zvonit ta spodní část, na které má ležet sluchátko. Avšak to tam zrovna není, neboť ho někdo někde odložil, když dohovořil. A člověk vyrazí po bytě a hledá a hledá a hledá, až zvonění zmlkne." Kdopak to asi volal a co asi chtěl, možná to bylo důležité, vlastně skoro jistě to bylo důležité", říkáte si, a další telefonní frustrace je na světě.

Jiné moje trauma jsou záznamníky a mobily. K záznamníkům jen stručně - nemám je ráda a nebavím se s nimi. Chcete s někým mluvit, vymačkáte to, co máte, a ozve se : "Dovolali jste se na číslo ...". Nechci se dovolávat na číslo, chci se dovolávat na člověka.

S mobily jsou odlišné potíže, řekla bych, že možná závažnější. O tom, že mobily zvoní v restauracích, v divadlech, a vůbec obvykle tam, kde zvonit nemají, se už dost psalo, tím nechci unavovat. Také o tom, že mnozí telefonují, řídíce auta. Tohle všechno bych těm bakelitovým krabičkám ani nevyčítala, to je vina spíš lidí, kteří je takto používají. Co však mobilům mám za zlé, je to, že zpochybňují mou orientaci v prostoru. Určitě to znáte také, přejedete hranice, vaše Nokia, Eriksson či kdo se zamyslí a posléze zahlásí, že se napojil na místní spřátelenou síť. Fajn, takže ví, že jsme oba v cizině. Pro jistotu to ještě ověřím, stejně potřebuji vyřídit důležitý hovor s někým v Amsterdamu. Volám ze Štávie na Národní třídě a telefonát je mezistátní, což je tak v pořádku. Tak teď zavolám někomu jinému, kdo bydlí na Příkopech. A past sklápá! Hovor je také mezistátní! Kde to tedy vlastně jsem, když Příkopy jsou v zahraničí?

Pokud se vám zdá moje dnešní povídání poněkud lehkovážné, vězte, že je to schválně. Jsou přece prázdniny a léto k tomu.

Den Haag, 19. srpna 1999

UMĚNÍ V OTEVŘENÉM PROSTORU

JAROSLAV KANTŮREK

Začátkem léta se na bulváru Lange Voorhout v Den Haagu opět objevila kolekce monumentálních skulptur věnovaná tentokrát britským sochařům 20. století. O loňské impozantní přehlídce největších světových moderních sochařů psal zajímavě v Nizozemských listech č.2/98 dr. Malinský. Měl jsem letos možnost v souvislosti s prezentací českých umělců v Holandsku navštívit dva jiné zajímavé umělecké projekty ve volné přírodě.

Od poloviny června je k vidění ve Wijk aan Zee přehlídka monumentálních plastik „Moře z ocelí“. Organizátoři pozvali sochaře z 12 zemí, mezi kterými se objevilo i několik známých osobností. Jednou z nich je profesor Aleš Veselý z pražské AVU. (nar. roku 1935 v Čáslavi, absolvent Akademie výtvarných umění v Praze a od r. 1990 profesor na této akademii, držitel řady domácích i mezinárodních ocenění např. z Paříže a Chicaga).

Díla Aleše Veselého naleznete v renomovaných světových muzeích (jmenujme jenom Guggenheimovo Museum v New Yorku, Centrum Georges Pompidou v Paříži nebo Olympijský park v Soulu). Monumentální plastiky Aleše Veselého naleznete i v Holandsku ve Venrey, kde byly vytvořeny v rámci akce Oda Park v roce 1996. Největší sbírku svých děl však soustředil profesor Veselý na pozemku u svého ateliéru ve Středoklukách u Prahy. Nad loukou, která obklopuje Veselého ateliér, se tyčí i monumentální díla. Snad nejznámější je sedmimetrový Kaddish (1967), obrovská, rozervaná slunečnice explodujícího kovu na tenkých segmentových nohách - Veselého pomník jeho otci. (liturgický Kaddisch - židovská modlitba za mrtvé)

S profesorem Alešem Veselým jsem také hovořil o průběhu celého sochařského sympózia. Umělci byli pozváni do Wijk aan Zee a měli necelé tři týdny čas na vypracování uměleckého návrhu, výběr materiálu a realizaci díla. Materiál vybírali především z oceli a dalších materiálů v nedaleké ocelárně Hoogovens (u Bijwerwijku). Díla musela být vhodně zakomponována do zajímavé krajiny na rozhraní dun a areálu oceláren. Každý výtvarník měl k dispozici dva slévače z místních oceláren a později techniku na přepravu materiálu. V mnoha případech se nejednalo jistě o jednoduchou záležitost. Například monumentální plastika Aleše Veselého s názvem „Message“ váží celkem 35 tun a má uctyhodné rozměry (530x370x609 cm). Skládá se z ocelové konstrukce a kamenů, které vznikly přetavením.

Monumentální plastika Aleše Veselého patří určitě mezi nejzajímavější díla a upoutá pozornost každého návštěvníka. Sympózia se dále zúčastnili Karl-Heinz Langowski z Německa, Luciano Dionisi z Itálie, Apostolos Fanakidis z Řecka, Robert S. Erskine z Velké Británie, Nico Betjes z Nizozemska, Antonio Sobrino Sampedro a Mercedes Cano Redondo ze Španělska, Jose Rault z Francie, Poul Schöbel z Dánska, Colin Forster z Maďarska a Jaak Soans z Estonska.

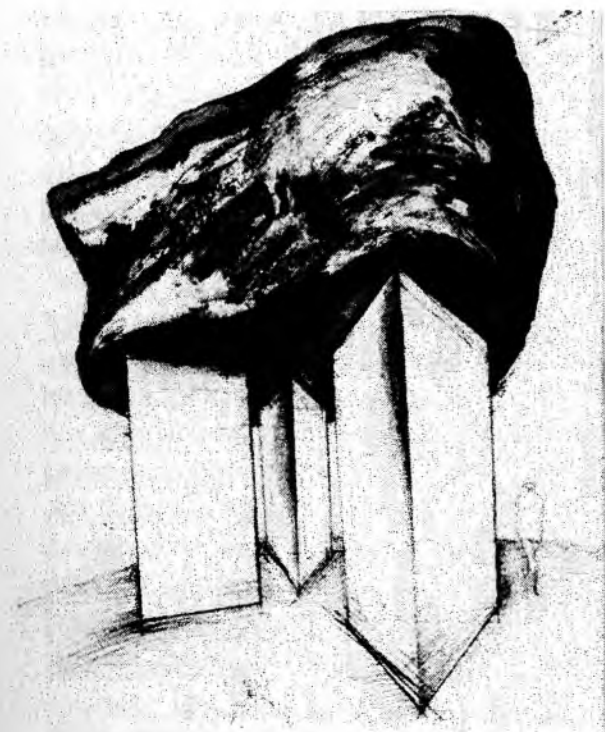
Velkou starost měli pořadatelé i umělci s budoucností těchto monumentálních děl. Celé věci pravděpodobně napomohla návštěva nizozemské královny Beatrix, která navštívila Wijk aan Zee 16. června 1999 a setkala se i osobně se všemi umělci. Již nyní je jisté, že díla zůstanou ve Wijk aan Zee do konce tohoto roku a uvažuje se dokonce o možnosti zřídit na tomto místě stálý sochařský park. Místo by si to skutečně zasloužilo. Sochy by mohly pomoci vytvořit zajímavou hranici mezi ocelářským komplexem, písčnými dunami, mořem a přímořským letoviskem. Máte tedy všichni možnost minimálně do konce letošního roku navštívit Rolandsduin u Wijk aan Zee a vidět zajímavá díla.

Za pozornost jistě stojí i zmínka o organizátorech celé akce. Umělci byli pozváni ze všech zemí, které se účastní projektu „Kulturní obec Evropy“. Na této akci zastupuje Českou republiku obec Bystré u Poličky, která získala v České republice řadu ocenění. Velká zásluha patří jistě energické starostce paní Haně Sejkorové, která již zastává funkci po třetí volební období a měl jsem možnost se s ní i osobně setkat při její návštěvě ve Wijk aan Zee. Obec Bystré bude v listopadu prezentovat ve Wijk aan Zee svůj kulturní program. Možná všichni nevíte, že v obci Bystré natočil režisér Vojtěch Jasný svůj filmový evergreen „Všichni dobří rodáci“ a nedávno se do Bystré vrátil a natočil jeho volné pokračování „Návrat ztraceného ráje“, který se právě promítá v českých kinech.

Druhou zajímavou akcí byla výstava „Umění na kopci“. Zde se sešlo celkem šest umělců z Belgie (Marc de Rover a Jean-Georges Massart), České republiky (Ivan Kafka a Jan Ambrůz) a Holandska (Tineke Schoenmaker a Kees Bierman). Díla byla umístěna v nadherné přírodě zalesněného Lochemského vrchu a vernisáž byla umocněna prostředím pod širým nebem. Premiérová prohlídka exponátů byla podbarvena zajímavou hudbou v podání skupiny "African Roots", která se rytmicky ozývala z vrcholu Lochemského kopce.

Nejvýše bylo přítomným odborným publikem oceněno dílo Jana Ambrůze. V prostoru Lochemského vrchu byla umístěna jeho dvě díla „Lávka“ a „Malý sad“. Jednalo se vlastně o umělecky zasazený skleněný most a rozmístění většího počtu skleněných monolitů po lese. Ivan Kafka představil monumentální obrazec z padesáti dálničních červenobílých větrných indikátorů umístěný v kukuřičném poli a v názvu si pohrál s jinotaji síly a skleslosti. Opravdová ukázka vizuálního umění. Ostatní umělci použili pro svá díla přírodní materiály (hlínu, dřevo a slámu).

Pro mě osobně byla prohlídka této výstavy příjemným zážitkem také proto, že krajina Lochemského kopce připomíná našinci spíše Brdy než nizozemskou provincii.

Aleš VESELÝ: Alternativa projektu pro Negevskou poušť II, 1997 (detail kresby)
Message, 1999, (530x 370 x 609 cm) instalace různých materiálů (vpravo)

ČESKÉ LOUTKY V DORDRECHTU

PETRA PRINSOVÁ - HANA SCHENKOVÁ

V nizozemském Dordrechtu se v červnu letošního roku konal již 14. ročník mezinárodního loutkového festivalu „*International Microfestival*“. Tento prestižní festival je nejvýznamnější akcí svého druhu v Holandsku, každý rok se ho účastní kolem dvaceti profesionálních evropských i mimoevropských souborů, k vidění jsou jak tradiční představení s marionetami, maňásky a rodinnými divadélky, tak experimentální pokusy, inscenace kombinující činohru s loutkami a podobně. Festival trvá přibližně týden, představení probíhají paralelně v několika divadlech (cca 5 - 10 představení denně) a jsou určeny širokému publiku - festivalový program obsahuje představení pro dospělé i pro děti.

Česká účast na Microfestivalu se datuje od roku 1997, kdy se na festivalu představilo Naivní divadlo Liberec s inscenací *Alibaba a čtyřicet loupežníků*. V loňském roce se jednalo o účasti divadla bratří Formanů, souboru Buchty a loutky či královehradeckého Draku - z jejich účasti však bohužel z různých důvodů sešlo. Vedení festivalu ve spolupráci s Českým centrem v Nizozemí se proto nakonec rozhodlo pro novinku - obohatit festivalový program také o výstavu. Na festival bylo pozváno Národní muzeum v Praze se sbírkou historických loutek (výstavu připravila Jindřiška Patková spolu s výtvarníkem Janem Michálkem). Pro výstavu se našly ideální prostory na půdě historické dordrechtské radnice, na organizaci se podílelo České centrum v Nizozemí a Velvyslanectví České republiky v Den Haagu a výsledkem byla rozsáhlá reprezentativní výstava zahrnující historické loutky, rodinná divadélka, divadelní plakáty a scénické návrhy. Výstava byla výjimečná i proto, že se v podobném rozsahu do té doby představila pouze v Praze a ve švýcarském Ginginsu. Vzhledem k mimořádnému zájmu laického i odborného publika (o výstavě informoval i nizozemský tisk a rozhlas), se ředitelka festivalu Damiët van Dalsum rozhodla ve výstavách pokračovat i v budoucnu.

Pro letošní rok si Damiët van Dalsum k účasti vybrala opět české umělce - loutkoherce a výtvarníky Michaelu Bartoňovou a Antonína Müllera, jejichž výstavu marionet a stolních loutek, grafik, scénických návrhů a plakátů zhlédla v loňském roce v Dánsku. I letos byla výstava umístěná v prostorách radnice a její zahájení znamenalo zároveň i zahájení celého festivalu. Na rozdíl od minulého ročníku se letos podařilo zorganizovat i představení této dvojice, která vystupuje pod názvem *Tineola*. Tineola se návštěvníkům představila krátkou inscenací *Král je mrtev, ať žije král!* Tato inscenace pro osm marionet a dva loutkoherce vznikla pro festival v Damašku a je první společnou inscenací dvojice Bartoňová - Müller. Autorem scénáře je Michaela Bartoňová a Pavel Truhlář, autorem loutek je Antonín Müller podle návrhů Michaely Bartoňové, hudba je dílem skupiny Kouř (na motivy Toma Waitse). Nejedná se o „klasickou“ inscenaci, ale spíše o ukázkou různých možností marionet. V inscenaci chybí mluvené slovo, protože byla od počátku určena pro zahraniční publikum; významnou roli hraje hudba a to nejen jako pouhé dokreslení atmosféry, ale i jako dějotvorný prvek - změny žánru hudebního doprovodu ohraničují jednotlivé dějové úseky a předznamenávají jejich ráz. Účast na dordrechtském festivalu byla pro Tineolu první významnou akcí, která se konala ve spolupráci s českými institucemi (Českým centrem a Ministerstvem zahraničních věcí). Ačkoli jsou Michaela Bartoňová a Antonín Müller v zahraničí dobře známí, pravidelně se účastní loutkových přehlídek a výstav a dlouhodobě spolupracují se zahraničními loutkovými divadly, v Čechách zůstávají prakticky neznámí.

Michaela Bartoňová začala s Antonínem Müllerem spolupracovat v roce 1979. Přestože Bartoňová nevystudovala žádnou školu uměleckého zaměření (je absolventkou fakulty žurnalistiky UK), věnovala se už tehdy výtvarnému umění, především grafice. Antonín

Müller vystudoval střední uměleckou školu v Praze, obor řezbářství, pracoval v té době v Ústředním loutkovém divadle v Praze. Pro toto divadlo začal poprvé vyrábět i loutky. Po odchodu z ÚLD přešel do barrandovských filmových studií, kde kromě loutek vyráběl i rekvizity pro animovaný film. Ročně vyrobil přibližně padesát ze dřeva vyřezávaných marionet, většinou kopie či loutky podle návrhů jiných výtvarníků (Müller je například autorem řady loutek dodnes používaných v inscenaci *Dona Giovanniho*). Teprve s Bartoňovou Müller vytvořil autorskou dvojici - Müller vyřezává loutky podle výtvarných návrhů Bartoňové, která pak loutky dotváří (kostýmy, paruky ap.). V osmdesátých letech už existuje poměrně obsáhlá soukromá sbírka jejich společných loutek. Poprvé byla vystavena ve Švédsku v roce 1988. Po úspěchu výstavy dostali Bartoňová s Müllerem nabídku uspořádat ve Švédsku i loutkářskou dílnu. Tento plán se uskutečnil na podzim roku 1989. Pobyt ve Švédsku znamenal první setkání s profesionálními loutkářskými kruhy a umožnil navázání mnoha kontaktů, které později Bartoňové s Müllerem pomohly prosadit se v zahraničí. Po Švédsku přišly další nabídky na výstavy a spolupráci mimo jiné z Belgie, Německa a Dánska. Do té doby chápali Bartoňová s Müllerem jejich loutky jako samostatné artefakty, nezávislé na jejich případném použití v divadelní inscenaci. Teprve v devadesátých letech začínají spolupracovat s několika divadelními soubory na konkrétních inscenacích: mnichovským divadlem *Salz und Pfeffer* (inscenace Hillette Jans), pražskou skupinou *Elf* (Rusalka), dánským divadlem *Silkeborg* (Malá mořská víla), berlínským divadlem *Kobalt* (Rigoletto a Princezna na hrášku) a dalšími. Kromě divadelních inscenací spolupracovali i na řadě jiných projektů, například vánočních představeních ve švédském Lundunu (loutky pro betlém) či festivalu pouličního divadla v Gentu (plangetové marionety). Zvláštním projektem byla výzdoba kavárny Paris v secesním hotelu Villa Butterfly v Mariánských Lázních - obří sochy představující významné postavy z francouzských dějin (sochy jsou v kavárně dodnes k vidění, pouze některé časem poněkud utrpěly - Johance z Arcu byl například ukraden meč).

Kariéra Bartoňové s Müllerem jako loutkoherců (dosud loutky pouze navrhovali a vyráběli, ale sami s nimi nehráli) se datuje do roku 1997, kdy se na pozvání Francouzského institutu zúčastnili výstavy loutek v syrském Damašku. Uvedli zde svoji první vlastní inscenaci *Král je mrtev, ať žije král!* a od té doby příležitostně vystupují pod hlavičkou *Divadlo Tineola*.

V současné době se Bartoňová s Müllerem zabývají jejich dosud největším samostatným projektem - celovečerní inscenací inspirovanou obrazy Hieronyma Bosche. Inscenace by měla být prvně uvedena příští rok v Praze v rámci akce Praha - evropské město kultury 2000. V rámci projektu evropských měst kultury se pak inscenace přesune do Rotterdamu (v roce 2001), kde se představí spolu s unikátní výstavou Boschových obrazů.

Je jenom škoda, že krásné a mimořádně pohyblivé loutky této autorské dvojice zůstávají českému publiku víceméně utajeny. Kromě dvou menších výstav ve Strakoniciích a na zámku Červená Lhota na konci 70. let nebyly loutky v Čechách k vidění. V sedmdesátých a osmdesátých letech měli Bartoňová a Müller minimální možnosti veřejné presentace, protože jako samouci nebyli oficiálními kruhy uznáváni ani nebyli členy žádné umělecké organizace. Po roce 1989 se situace samozřejmě změnila, ale i přes počáteční snahu se této autorské dvojici nepodařilo v Čechách prosadit. Během devadesátých let se oba výtvarníci sami začali orientovat především na práci v zahraničí, protože zájem z této strany byl jednoznačně větší než na české půdě. V blízké budoucnosti plánují v Čechách Bartoňová a Müller pouze několik menších projektů: spolupráci s českobudějovickým divadlem a další ze svých každoročních loutkářských kursů. Nicméně snaha seznámit se svou tvorbou širší české publikum zůstává. Uvidíme, zda se jim to podaří.

Informace o řezbářských kursech a činnosti divadla Tineola: M. Bartoňová, Ke Dvoru 6, 160 00 Praha 6, tel: 02-20610172, informace o International Microfestival: Damiët van Dalsum, Aardappelmarkt 9, 3311 BA Dordrecht, tel: 0031-78-6140342

WEBOVÉ STRÁNKY NAŠICH VLÁDNÍCH INSTITUCÍ

ALEXANDER MOROZ

Obliba internetu neustále roste; mnohým z nás slouží k získávání užitečných informací. To platí i o zahraničí, které má možnost prostřednictvím oficiálních webových stránek získat informace o naší republice. Jednou z takových stránek je www.czech.cz - oficiální webová stránka Ministerstva zahraničních věcí ČR. Na této bych chtěl upozornit zejména na rubriku *Slavní Češi 20. století*. Ta by měla, jak jsem naivně očekával, představit zahraničnímu návštěvníkovi naše nejlepší představitele vědy, umění sportu a podnikání. Každý má svá osobní hlediska koho by do takové rubriky vybral. Kdyby se jednalo o soukromou stránku, neřeknu nic. Považuji ale za naprosto zářející, že na oficiálním seznamu MZV ČR není ani J.Heyrovský, ani J.Seifert, naši jediní nositelé Nobelovy ceny. Jiné národy by tam pravděpodobně zařadily i své emigranty, jako v našem případě manžele Coriovi, rodáky z Čech, kteří získali Nobelovu cenu za medicínu a fyziologii v roce 1947. Nenajdete tam ani A.Dvořáka (+1904), který podle Encyclopaedia Britannica byl *prvním českým skladatelem, který se dočkal světového uznání*, ani E.Destinovou. Schází tam i O.Wichterle, autor hydrogelových kontaktních čoček, není tam ani V.Čáslavská, ani E.Zátopek, kteří se v hlasování sportovních novinářů celého světa o největší osobnost Olympijských her, organizovaném časopisem Newsweek před OH 1996 v Atlantě, umístili v první desítce (bez uvedení pořadí). Na zařazení mezi slavné Čechy nestačilo ani získání Zlatého míče (J.Masopust, kopaná) či Hartovy ceny (D.Hašek, J.Jágr, lední hokej). Nenajdete tam rovněž spisovatele K.Čapka a J.Haška. V seznamu, který zahrnuje osobnosti jako M.Forman, V.Havel, L.Janáček, F.Kafka, M.Kundera, T.G.Masaryk, A.Mucha, M.Navrátilová a J.Sudek ale najdete našeho bývalého premiéra V.Klause . . .

Uvedený přehled je bez korekcí alespoň od května minulého roku. Rozhodně ani novou vládu nelze obviňovat z přílišného zájmu o aktualizaci této webové stránky. Ponechám při tom stranou, že výčet našich slavných osobností se omezuje pouze na 20. století, z čehož nezasvěcenému pozorovateli vyplyne, že před tím se prostě nikdo z nás ve světě neproslavil. Jestliže MZV ČR nedokáže sestavit reprezentativní seznam našich slavných rodáků, dokáže vůbec plnohodnotně hájit naše zájmy v zahraničí? Mám o tom pochyby.

Další zářející skutečností na webových stránkách našich vládních institucí je, že neumožňují zanechat vzkazy, náměty a podněty pro jednotlivé představitele. Jakoby se báli přijít do styku s veřejností i prostřednictvím internetu. Platí to jak pro výše citovanou webovou stránku, tak i pro prezidenta (www.hrad.cz), vládu (www.vlada.cz), a senát (www.senat.cz). Jaký to rozdíl ve srovnání s webovými stránkami zahraničních firem a organizací, které o náměty naopak přímo vybízejí. Můžete kupř. napsat e-mail přímo americkému prezidentovi, ne ale už našemu. Webová stránka MZV umožňuje pouze zápis do návštěvní knihy, kde najdete i mé dojmy. E-mail na www.senat.cz je adresován zase webmasterovi, který se stará spíše o grafické řešení stránky. V případě webové stránky naší vlády (www.vlada.cz) jsem zkoušel improvizovat a poslal e-mail na www@vlada.cz. Ten nepracoval vůbec. Dopis takto adresovaný se mi po několika dnech vrátil s poznámkou, že adresát je neznámý.

Snad připravovaná stránka parlamentu (www.parlament.cz) zanechání vzkazů, námětů a podnětů pro jednotlivé představitele umožní.

OKOLO FILMU *CESTA PUSTÝM LESEM*

LÍBA VAN DIJK

Začátkem července se ve Filmovém muzeu v Amsterdamu promítal film Ivana Vojnára "Cesta pustým lesem". Představení bylo předpremiérou a diváci byli vesměs novináři.

Jelikož jsem slíbila, že o filmu něco do tohoto čísla napíši, tak jsem se tam rozjela. Nejsem však filmovým kritikem a tak je mé povídání možná příliš subjektivní posouzení. Mé cestování vlakem už znáte z minulého čísla a tentokrát se má výprava do Amsterdamu netočila pouze kolem organizačních úkonů, ale cestu vlakem mi ztížila nemožnost zaparkování auta za nádražím v Alkmaaru. A tak mi jeden vlak ujel.

Do Filmového muzea jsem se dostala s desetiminutovým zpožděním. Když jsem vlezla do neosvětleného sálu, film se již promítal. Abych nerušila, tak jsem se chtěla usadit hned na sedadlo, které ve tmě nahmátnu. Jak jsem tam tak tápala s rukama napřaženýma před sebe, tak jsem nenahmátla prázdné sedadlo, ale diváka a oba jsme potlačili výkřik. Jen jsme se potichu zasmáli. Když jsem dosedla o několik řad níže, soustředila jsem se na plátno. Někdy to není ani tak hrozné, když se pár minut zmešká, protože si člověk určité věci domyslí. U Vojnarova filmu se mi to však jen tak nepovedlo.

Vídeňský zubař Holoubek se usadí v odlehle vesnici a otevře si tam ordinaci.

Seznámí se s vesničany, kteří žijí v naprosté izolaci. Nebudu se dále rozepisovat o ději filmu, ve kterém se velmi málo mluví a lidé se ani nesmějí. A to mi připadalo dost nudné. Až úplně na konci jsem pochopila, že se děj odehrává na začátku první světové války, někde v české vesnici v jižních Čechách.

Ve filmu hrají Václav Koubek, Pavel Landovský, Jana Dolanská, Jiří Soukup, Matěj Hádek, Karel Pospíšil, až na Landovského mi herci neznámí.

Ivan Vojnár není pouze režisérem, ale též fotografem a kameramenem. Práci s kamerou provedl Jaromír Kačer a za to taky byl film minulý rok právem odměněn na festivalu v Barceloně.

Nádherná práce s kamerou, které ukazují krásy Kašperských hor, detailní záběry zasněžených stromů, jarní probouzení přírody a k tomu krásně zpívaná česká lidová píseň dělají film ohromně uměleckým, což je dle mého názoru s tou nudou vražedná kombinace. Vedle mne seděl jakýsi novinář a tak jsem po něm pokukovala, neboť jsem chtěla vidět výraz jeho obličeje, ze kterého jsem chtěla vyčíst jak se mu film zamlouvá. Ale pan žurnalista spal. Docela ráda bych si bývala přečetla jeho recenzi na film, určitě byla lepší než ta moje. Když se v sále rozsvítilo, tak odtamtud odcházelo asi sedm lidí.

Když jsem procházela Vondelparkem na tramvaj tak jsem si stále zpívala,

" Dívka stojí,
slzy jí padají do údolí,
smutně zpívá,
měla jsem milého
má ho jiná"

a dívala jsem se na směs lidí v parku, promítala jsem si lidi z plátna a měla jsem pocit cizince, který se po letech vrátil a dychtivě hltá obyčejný shon běžného dne v polovině týdne.

HOLANDSKÁ ZKUŠENOST

Jak malá země řeší aktuální společenské a politické problémy.

Tak zní název knížky Mirka Kabely, která došla do redakce po uzávěrce tohoto čísla. Knížku vydalo nakladatelství Barrister & Principal, 602 00 BRNO, Fišova 15, telefon 00 420 5 45211015, fax 45210607. Stran 216, brož. Kč 182,-

Redakce

JAK JSEM NEJELA DO ITÁLIE

(Úryvek z dopisu)

MARCELA NOVOTNÁ, Praha (dříve Curych)

Zalétla jsem si do Curychu, což jsem dělat neměla, neb jsem tam dostala ihned obligátní rýmu a dusivý kašel. Trvalo asi deset dnů, než jsem se z toho jakž takž vylízala, a to už byl čas na návrat zpáteční letenkou - a nastojte, v Praze jsem opět ihned dostala stejnou rýmu a kašel. Osvědčila se tak teorie mých "mladých", že je to působeno bacilama, které přežívají v letadlech, kolují stále dokola a čekají na své oběti.

Já jsem ale chtěla nyní do Itálie, a to po zkušenostech s letadly nyní raději vlakem. Po dlouhém vyptávání na všemožných místech jsem tedy zavolala instanci nejvyšší, to jest Mezinárodní Informační Středisko českých drah. Vyslechla jsem nejdříve několik minut úryvku z Orfea v podsvětí a pak se ozvala odpovědná dáma, jíž jsem vyjevila svou touhu cestovat vlakem z Prahy do Milána a pak do Desensana. Po chvíli hrobového ticha odpovědná osoba z MIS pravila nadějně: *Tak to bych tady měla*, (a já se velice zaradovala). *Je tu dobré spojení přes Curych*. - Paní, prosím vás, já chci do Milána, a to je v Itálii. V severní. - *Aha, tak moment*. A opět ticho jako v indickém hrobě. - *Paní, jste tam?* - Byla jsem. - *Tak to bych tu měla*. *Podívejte, pojedete v 9,21 z Hlavního nádraží* (z mé strany úleva, mohlo to být také z Holešovic, nebo dokonce z Bráníka). - *Ve Vídni jste ve 14,33. Tam si počkáte do 19,30 a ráno příštího dne už jste v Miláně! A kdy chcete jet?* Já: šestadvacátého. Ona: *Aha, příští měsíc?* Já: Né paní, pozejtří. A podívejte, já nemůžu čekat ve Vídni na nádraží půl dne, eště by se mi tam mohlo něco stát. A co takhle noční vlak a lůžkový vůz? - *No jo paní, ale cenu vám neřeknu, to si musíte zjistit na mezinárodní pokladně. Číslo najdete v seznamu*. Já: Paní, mne nezajímá co to bude stát. Já chci vědět, jak to jede přímo do Milána na noc, a jak budu mít další spojení na Desensano. Ona: *No jo, to máte těžký. Von žádný noční vlak s lůžkovejma vozama nejezdí. Ale já vám něco řeknu: Kdybyste jela řekněme tak třeba za měsíc, tak možná bude už sezóna a pak snad něco zavedou. Odložte tu cestu*. Já: Ani nápad, já jedu na narozeniny. Ona: *Jo tak, vy tam jedete oslavovat? A kolik vám bude?* Já: Mně je dost, ale narozeniny má kamarád. Ona: *No jo, tak to je blbý. Ale já vám dám dobrou radu* (a dala). *Leťte letadlem. Vono vás to nebude stát víc než ten vlak a budete tam dřív*. Tak jsem jí zachrchla do telefonu, aniž bych jí vysvětlila, že je to následek těch mých leteckých přeprav. Rozloučily jsme se jako kamarádky.

Vzhledem k tomu, že jsem potomek ajznboňáka, tak jsem nese-psala petici na generální ředitelství České dráhy. Ale ona tam sedí manželka ministra dopravy pana Peltráma - paní Kořínková - takže by to bylo stejně houby platný. Ale velice se raduju, jak to tady kvapem míří rovnou do socialismu let dávno minulých. Teď se právě hoši zabývají schválením zákona o právech a povinnostech tisku, čili o zavedení cenzury tisku, jak si na to pamatujeme z těch nádherných let socialismu. Teď vám to ještě mohu napsat - zákon ještě není schválen. Navrhl to ten podivný ministr kultury pan Dostál, ale jestli to projde, tak je docela dobře možné, že se vrátíme zpět k cenzurování dopisů, jak to bylo v kraji zvykem a jak si to dosud soudruzi pochvalujou. Co oni tenkrát na základě cenzury pozavírali lidi a co vykradli zásilek a peněz z dopisů! Tak jim zase nastanou asi zlatý časy a podaří se jim aspoň trošinku vylepšit tu státní kasu, která je momentálně hluboko pod bodem ponoru ...

(Poznámka redakce: Dopis má ještě několik stran, obsahujících řadu peprných postřehů z mnoha úhlů, ale jelikož dopis nebyl psán nám a zde citovaný úryvek jsme ukradli pouze se svolením adresáta, musíme se mírnit. Ale třeba nám paní Marcela napíše něco přímo, adresu zná.)

BYLI PŘEDKY HOLANĎANŮ SLOVANÉ ?

LIBUŠE HRABOVÁ

Představa, že v dnešním Holandsku, přesněji řečeno v provincii Holland, sídlili kdysi Slované, se zdá z dnešního hlediska absurdní. Kupodivu však tato představa žila v dějepisectví po dlouhou dobu, a to nikoliv v romantickém českém nebo polském dějepisectví 19. století, nýbrž v domácím dějepisectví Holandu od poloviny 14. do začátku 17. století. Pozdější holandská historická literatura se ještě na začátku 19. století o holandských Slovanech zmiňovala, ale jen jako o něčem neověřitelném.¹⁾ Postupem času se na ně zcela zapomnělo, takže při moderních archeologických výzkumech se vůbec neuvažovalo o nějakém hledání slovanské keramiky nebo jiných stop po Slovanech v místech, která podle středověké literatury měli obývat.

Kdyby se zmínky o Slovanech v Holandu objevily o století později než v roce 1346, kdy o nich poprvé psal Jan de Beke, utrechtský kanovník a autor Kroniky utrechtského biskupství,²⁾ bylo by možno vidět jejich zdroj v humanistických studiích které s oblibou hledaly kořeny novodobých národů v dávných, antickými autory zmiňovaných společenstvích. Ale Jan de Beke žil o sto let dříve než Eneáš Sylvius Piccolomini, který spojoval Moravany s Markomany nebo Maciej z Miecova, který viděl předky Poláků v Sarmantech.

Myšlenka Jana de Beke, že Slované sídlili v Holandu měla své kořeny ve středověké literatuře. Už kronika slavného anglického historika Bedy Ctihodného, která byla dokončena okolo roku 730, uváděla v souvislosti s událostmi ve francké říši, že její pohraniční hrad Utrecht se původně jmenoval Wiltenburg podle kmene Viltů, kteří tento hrad vybudovali.³⁾ Tato informace se pak v různých obměnách objevovala v souvislosti s Utrechttem ve franckých a francouzských kronikách od 8. do 11. století. Nikde však nebyli oni Vilti v Utrechtu spojováni se Slovaný, když jiné francké a německé kroniky téže doby znaly Vilty nebo Velety jako seskupení slovanských kmenů, které sídlily na východ od středního Labe.

Název Vilti pro tyto kmeny se objevil v záznamech až koncem 8. století, tedy více než padesát let po zprávě Bedově o Wiltenburgu, a byl užíván do konce století desátého.

Není vůbec jasné, odkud získal Jan de Beke a jeho pokračovatelé informaci o tom, že Vilti jsou Slované. Mezi Holandskem a územím, kde sídlili Vilti-Veleti, byly četné styky ve 12. a 13. století, kdy se holandské kolonisty usazovali na východ od středního Labe na statcích magdeburského arcibiskupa a dalších dobyvatelů tohoto území. Problém je v tom, že v té době už jméno Vilti i Veleti nebylo užíváno. Slované na středním Labi se už od 10. století nazývali Lutici a i toto jméno bylo vytlačováno názvem země "marka braniborská, Brandenburg". Jiným zdrojem informace mohli být Wichmanovci, významný saský rod, který držel statky v sousedství utrechtského biskupství. Jeden z jeho předků, hrabě Wichmann, bojoval v 10. století proti Luticům, ale také spolu s nimi proti Sasům a Polákům. V jeho době ještě jméno Vilti žilo a mohlo zůstat v paměti jeho potomků. Další možností je informace z literatury. V Bekeho kronice však není užito žádné dílo, v němž by byli slovanští Vilti jmenováni. Zbývá tedy -ač je to absurdní- počítat se zdrojem informace v jakési domácí tradici.

Jan de Beke a další autoři z oblasti Holandu a utrechtského biskupství věděli o Wiltenburgu nepochybně víc než středověcí kronikáři i než pozdější literatura. Především věděli, že Wiltenburg nebyl Utrecht, nýbrž že byl u Utrechtu. Dále věděli, že to byla původně římská pevnost, kterou po čtyřech stoletích římské vlády dobyli Vilti a založili na ní svůj hrad. Podle tvrzení místních historiků se tato římská pevnost jmenovala Antonina, protože byla založena římským tribunem Antoniem, který uprchl z Říma za Neronovy hrůzovlády až na samé hranice římské říše. Po porážce Římanů zaujali oblast rýnské delty Vilti, tj. Slované, jak píše jedni, nebo Vilti a Slované, jak uvádějí jiní. Goudská městská kronika dokonce nazývá toto území Slavia nebo Slavenia. Mělo být dobyto teprve franckým králem Dagobertem okolo roku 618.

1 van KAMPEN, N.G.: *Geschichte der Niederlande*. Hamburg 1831, Bd1, s. 58-68

2 BEKE, Johannes de: *Chroniken van den Sticht van Utrecht en van Holland*. Uitgeg. door H. Bruch. s'Gravenhage 1982

3 BEDA VENERABILIS: *Historia ecclesiastica*. In: *Patrologia latina* vol. 95. Ed J.P. Migne. Lutetiae Parisiorum 1861, sloupec 247.

Dagobert měl zničit Wiltenburg a založit Utrecht, z něhož se pak šířilo křesťanství. Vyprávění Jana de Beke a dalších místních historiků do značné míry potvrdily moderní vykopávky.

¹⁴⁾ Potvrdily existenci velké římské pevnosti asi 3 km východně od Utrechtu směrem na Bunnik. O nálezích římských mincí a jiných předmětů na tomto místě se vědělo už v 18. století. Byly amatérsky vykopávány a sbírány. Když se šel na vyhlášené místo podívat sběratel starožitností Ludevicus Smid, jeho průvodce mu řekl, že pole, kde se nacházejí se nazývá Wiltenburg. Pokusy o archeologický průzkum římské pevnosti začaly (bohužel!) již v roce 1828. Při hledání římských památek byla celá vrchní vrstva odstraněna. Bylo prý v ní velké množství kostí, které byly prodány k průmyslovému zpracování. Navíc ještě byla v 19. století na části území postavena novodobá armádní pevnost.

Vykopávky, které se realizovaly v nedávných letech v rámci projektu Kromme Rhijn, byly rovněž zaměřeny k výzkumu římské pevnosti. Archeologové konstatovali, že podle nápisu na votivním oltáři se pevnost jmenovala Fectio, tedy nikoliv Antonina. Jméno Fectio se zachovalo v názvu malé sousedící osady Vechten a našlo se i zakresleno u Křivého Rýna i na tzv. Peutinerově mapě. Avšak archeologové odkryli i kupeckou osadu, která přiléhala k římské pevnosti. V ní byl nalezen oltář věnovaný bohyni Fortuně Antoniem Priskem. Není tedy vyloučeno, že tento nápis Jan de Beke ještě viděl a vzal z něho jméno Antonia jako zakladatele pevnosti zvané po něm Antonina. Stejně tak je možné, že kupecká osada skutečně měla jméno Antonina. Místní jména v této oblasti mají neuvěřitelnou trvanlivost. Nejen osada Vechten uchovala jméno římského Fectia, také jméno Wiltenburg má dodnes selský statek, jemuž patří polnosti, které v 18. století Ludevicu Smidovi ukazoval jeho průvodce.

Tradice tedy zachovala víc, než bychom čekali. Zda však byly informace o Slovanech na Wiltenburgu alespoň zčásti věrohodným ohlasem dávné minulosti (alespoň tak jako informace o pevnosti Antonině) nebude už možno ověřit. Vykopávky 19. století, které zničily vrchní vrstvy nad římskými památkami, už provždy znemožnily moderní výzkum středověkého období.

Bylo však vůbec možné, aby se Slované dostali tak daleko na západ? Pronikání slovanských skupin v období stěhování národů hluboko do dnešního západního Německa je doloženo listinami i kronikami. Mohli být mezi nimi i Vilti od středního Labe. Jejich jméno je v literatuře interpretováno jako Vlci a korespondovalo by tak s jejich pozdějším jménem Lutici - litý lid, lití bojovníci. Ale právě tak mohlo mít význam wild-divoký a označovat z pohledu druhých divoké, barbarské kmeny.

Podstatné však je, že holandské kronikáře označovali Vilty a Slovany za předky Holanďanů. Jaký k tomu měli důvod? Období mezi 4. a 7. stoletím je dodnes v dějinách středního Holandska temnou dobou, o níž nepodávají zprávu žádné soudobé prameny. To dávalo kronikářům možnost vidět ve Viltech na Wiltenburgu nástupce Římanů, kteří obsadili území mezi Frízy a Franky a vytvořili tam svébytnou oblast "Slavenii". Hrdí měšťané Utrechtu, Goudy a dalších bohatých a sebevědomých měst ve 14.-15. století neměli zájem pokládat za své předky Frízy, s nimiž holandský hrabě tehdy bojoval, ale ani Franky, zakladatele Říše, a tím se s ní ztotožnit. Raději tedy nacházeli své předky ve Viltech a Slovanech, ¹⁵⁾ divokých, ale svobodných, tak jako hledali budovatele římských pevností v emigrantech před zvůlí Neronovou, nikoliv v římské říši.

4 Souhrnnou zprávu o výzkumech v rámci projektu Kromme Rhijn podává sborník *Raminen, Friezen en Franken in het hart van Nederland*. Onder red. W.A. van ES en W.A.M. Hessing, Utrecht 1994

5 *Het oude Goutsche Chrnycxen van Hollandt, Zeelandt, Vrieslandt en Utrecht*. Door de heer Petrus SCRIVERIUS? op nieus oversien en verbeteret. Amsterdam 1663, s. 7: Slaven, dat nu Hollanders sijn..

K ČESKO-HOLANDSKÝM VZTAHŮM PRVNÍCH DESET LET PO VÁLCE

KAREL KONEČNÝ

Česko-holandské, resp. česko - nizozemské styky, nebyly nikdy v tomto století v popředí evropské politiky. To ostatně platí i pro staletí předcházející, ovšem s důležitou výjimkou století sedmnáctého. Události a okolnosti spojené s působením takových osobností, jako krále Friedricha Falckého nebo J.A. Komenského, jsou dodnes již dostatečně zpracovány a nejsou ani předmětem tohoto příspěvku. Nelze říci, že by ani v století osmnáctém a devatenáctém určité kontakty a vztahy mezi Nizozemím a českými zeměmi neexistovaly. Nejčastěji se jednalo o kulturní nebo vědecké zájmy a aktivity jednotlivých osobností (F. Škroup), nebo působení menších emigrantských komunit (čeští evangelíci v Holandsku, nizozemští Jezuité v Praze, exodus mnoha českých Židů do Holandska z Čech z let 1744 - 1745). Ztěží bychom ale našli hlubší zájmy ekonomické či politické. Mnoho se v tomto směru nezměnilo po vzniku Československa v r. 1918. Za zmínku snad stojí zajímavost, že v listopadu 1914 prezident "Osvoboditel" právě v Holandsku během schůzky s R. Seton-Watsonem pojal zásadní rozhodnutí usilovat o státní samostatnost Československa. Tato historická schůzka se odehrávala v hotelu Weimar v Rotterdamu a vzešlo z ní mj. i memorandum pro britskou vládu s požadavkem na samostatný stát.

V meziválečném období udržovaly oba státy korektní diplomatické styky na standardní úrovni. Vzájemná obchodní bilance nebyla příliš významná, poněkud frekventovanější byly opět styky kulturní. V politické rovině se objevilo důležité společné téma teprve od poloviny třicátých let, kdy Češi i Holanďané začali pociťovat hrozící nebezpečí ze strany nacistického Německa. Česká zahraniční politika vycházela ze zajištění své integrity formou kolektivní bezpečnosti, Nizozemí sázelo na důslednou neutralitu. Vyšlo to ale nastejno, oba státy se staly obětí rozpínavosti "Třetí říše" se všemi z toho plynoucími důsledky.

Tento příspěvek je věnován především vzájemným stykům obou zemí v prvním desetiletí po skončení druhé světové války. Hned v úvodu je třeba říci, že ani po válce neexistovaly objektivní předpoklady k rozvinutí vzájemných vztahů v kterékoli oblasti ve větším měřítku. První politická zpráva diplomatické provenience přichází z Prahy 6. srpna 1945, a to z vyslanectví ČSR u nizozemské exilové vlády v Londýně od vyslance S. Ingra. Vyslanec si v ní všímá především personálního obsazení nové nizozemské vlády, kde u každého z šestnácti členů připojil stručné curriculum, aniž by kteroukoli osobnost zvýrazňoval. Vyslanec patrně nevěděl, že pro Československo byl v této vládní sestavě nejzajímavější především ministr pro výchovu, umění a vědy prof. G. van der Leeuw. S tímto účastníkem nizozemského hnutí odporu, silně levicově orientovaným vědcem, specialistou na religionistiku, se totiž setkal během okupace v Nizozemí pobývajícím filozof a sociolog J.L. Fischer. U této osobnosti je třeba se nyní zastavit. Fischer patřil za první republiky v Československu k poměrně známým osobnostem vědeckého a kulturního života, který jako profesor filozofie přednášel na sklonku třicátých let na Masarykově univerzitě v Brně. Angažoval se také politicky, vždy na levé frontě mj. i v boji proti rozpínavosti fašismu. V Brně např. zastával funkci vedoucího pobočky Společnosti přátel demokratického Španělska. Po zřízení protektorátu se pokusil emigrovat do Británie, což se mu však (dle vlastního vyprávění) nezdařilo. A tak byl nucen i po okupaci Francie a Nizozemí zůstat v Nizozemí po celou dobu války. Všechny okolnosti pobytu JLF v holandském exilu (podle jeho slov během ilegálního pobytu) bohužel zatím nejsou známy, a to i přes značné úsilí některých badatelů, mj. i autora této ministudie. V každém případě o jeho pobyt věděly "naše" protektorátní úřady minimálně do roku 1942, neboť znaly jeho adresu na kterou mu byly zaslány k vyplnění a podpisu dotazníky o arijském původu a prohlášení loajality k Říši a protektorátní vládě. J.L. Fischer se o podrobnostech svého působení v Holandsku během válečných let zmiňoval jen výjimečně a když už to muselo být, byl na jakékoli informace velmi skoupý. Jisté ale je, že se zde setkal právě s G. van der Leeuwem, kterému byl nějak zavázán. Ihned po návratu do Brna v létě 1945 byl JLF zvolen děkanem Filozofické fakulty Masarykovy univerzity a v této funkci záhy prosadil udělení čestného doktorátu ministru van der Leeuwovi jako odborníku na religionistiku. Fischer se ovšem hodlal angažovat na poli československo - nizozemského přátelství ještě mnohem

aktivněji. Stal se totiž také místopředsedou Československo - nizozemské společnosti, založené na jaře 1946 v Praze. Hodlal také využít svých nizozemských zkušeností a postřehů při budování obnovené Palackého univerzity v Olomouci, kde byl až do roku 1949 pověřen funkcí rektora. Fischer se netajil skutečností, že ho oslnila i jistá exotičnost holandského koloniálního dědictví a proto hodlal v Olomouci vytvořit špičkové centrum asijských studií. Paradoxně přitom s největší pravděpodobností neměl zásluhy na skutečnosti, že v Olomouci v druhé polovině čtyřicátých let působil pozoruhodný literát Aime van Santen, nizozemský překladatel a specialista na moderní českou literaturu se zvláštním zájmem o F. Kafku. A. van Santen, vnitřně rozporná osobnost inklinující k satanismu, se brzy po únoru ocitl v existenčních nesnázích spojených s osobní krizí, a rozhodl se v r. 1949 vrátit zpět do Holandska. Pokud se jedná o samotného J.L. Fischera, po ukončení svého rektorského angažmá v Olomouci se nizozemskou problematikou již prakticky nezabýval a jeho členství v čs.-nizozemské společnosti zůstalo zcela formální. Samotná společnost ovšem po únoru 1948 neměla valné vyhlídky na přežití, tím spíše, že její nejaktivnější činitel dr. Theodor Kuška se stal v květnu 1948 vyslancem v Oslo, kde však následujícího měsíce zemřel. Nikdo z ostatních bezmála sedmdesáti členů již nedokázal (a snad ani neměl zájem) skomírající společnost oživit. A tak v nedlouhé historii společnosti zůstane nejaktivnějším obdobím činnosti rok 1947, kdy společnost dokázala za rok zorganizovat alespoň sedm akcí. Nejčastěji se jednalo o přednášky o nizozemské kultuře a společnosti. Když v létě 1949 ztroskotal pokus o integraci Čs.-nizozemské společnosti do Severské společnosti, zasadily čs. úřady následujícího roku Čs.-nizozemské společnosti ránu z milosti tím, že navrhly její zrušení. V září 1950 si ministerstvo vnitra nechalo zjistit, "jaký je postoj spolku a jeho funkcionářů k lidově demokratickému zřízení, jakým způsobem přispívá k budování socialismu v naší republice a zda jeho další trvání a činnost jsou opodstatněny". Formálně byl zdlouhavý úřední postup rušení společnosti ukončen vymazáním z rejstříku spolků v r. 1952.

Československo-nizozemské styky nebyly příliš frekventované ani v rovině mezistátní. Komunikace byla sice navázána již mezi exilovými politiky obou zemí v Londýně, ale po skončení války nenastala v úrovni spolupráce výrazná aktivita. Diplomaté a experti si začali více všimnout vnitropolitického vývoje té či oné země pouze z aspektu řešení německé otázky. Nizozemský tisk například velmi pozorně monitoroval transfer tzv. Sudetských Němců v r. 1946, neboť v Nizozemí se zvažovala možnost většího záboru německého území směrem do Porúří až k Essenu s následujícím vysídlením Němců tak, aby nově zabrané území bylo k dispozici holandským novoosídlencům. Tak o tom alespoň referoval československý vyslanec Ingr a po něm dr. Karel Erban. Jak známo, takto radikální varianta odplaty se v Nizozemí nakonec neprosadila a tím končí veškeré paralely. V pravidelných politických zprávách z Haagu do ústředí Černínského paláce převažovaly spíše zprávy a komentáře o rychle se vyvíjející situaci v Indonésii. Jednak se tamní situace stávala stále více nepřehlednou, jednak zde mělo i své malé zájmy Československo. Šlo hlavně o věci obchodní, které v Batávii hájil konzul ing. R. Staněk. Československé firmy totiž měly bytostný zájem o přímý import indonéského kaučuku. Pokud však zůstávala Indonésie formálně nizozemskou, bylo třeba respektovat exklusivní práva nizozemských společností, které ovšem diktovaly své ceny. Na druhé straně se snažili zástánci indonéské svrchovanosti prolomit diplomatickou izolaci a získat mezinárodní legitimitu v zahraničí navzdory všem pokusům Haagu líčit tamní vývoj jako nizozemskou vnitřní záležitost. Proto např. jmenovala v lednu 1948 dosud neuznaná vláda indonéské republiky jistého pana Soeripno vyslancem a zplnomocněným ministrem v Praze. Úřady v Praze rychle zjistily, že člověk takového jména v Praze na Vinohradech skutečně bydlí, nikdo nebyl schopn cokoli dalšího upřesnit.

Nejdůležitějším mezníkem poválečného období v oboustranných vztazích se stal nesporně únorový převrat v Praze. Politické zprávy čs. vyslanectví poukazují na nebyvale kritický komentář všech důležitých nizozemských listů a mnohých politiků vůči postupu KSČ. Velmi brzo bylo na obou stranách mimo veškerou pochybnost, že se oba státy považují za nepřátelské. Čs. vyslanectví v Haagu, mezitím personálně zcela obměněné k obrazu komunistického režimu, se začalo zaměřovat jednak na sledování integrace Nizozemí do

NATO, jednak na působení zdejší československé exilové komunity. Zvláštní pozornost si v tomto směru vysloužili studenti, neboť oni zde byli hlavními zástupci pounorového exilu. Z významějších osobností předúnorového Československa se rozhodli zůstat v Nizozemí pouze bývalý vyslanec dr. Karel Erban s chotí. Holandská vláda původně vracela naše studenty zpět do uprchlických táborů v Německu z obavy, aby se nedostaly do Holandska také osoby s nepřátelskými úmysly. Po několika policejních deportacích se však věci ujal poslanec za katolickou stranu Kropman a interpelací u ministra spravedlnosti dosáhl zmírnění postoje vůči studentům - emigrantům. Těch se ujaly univerzity v Tilburgu a Groningenu, později i další, a vytvářením podpůrných fondů umožnily mnoha desítkám studentů dokončit svá studia. Výrazně se angažovali i někteří holandsští profesori, např. G.C. Hering. Čsl. vyslanec o tom poslal velmi obsáhlou zprávu do Prahy v červenci 1951 i s příslušným komentářem a neopomněl se zmínit ani o některých výrazných osobnostech mezi studenty (Zdeněk Dittrich). V témže roce se oboustranné vztahy dostaly na nejnižší bod poté, co vypukla špionážní aféra kolem odhalení údajného holandského agenta v Praze jménem Konig. Tento obchodník byl s velkým halasem koncem října 1951 v Praze zatčen a postaven před soud. S největší pravděpodobností se ale jednalo o cílenou provokaci nebo o prostý omyl, neboť obviněný byl po nějaké době propuštěn a vydán do Nizozemí. Na bodu mrazu se ocitly i vztahy obchodní. Fakt, že se obchodní dohoda podepisovala vždy na pouhý jediný rok dopředu, svědčil o vzájemné nedůvěře.

K problematice československo-nizozemských vztahů během prvního poválečného desetiletí by bylo jistě možno shromáždit další zajímavá dílčí fakta z té či oné oblasti, např. kulturní. Tomu ovšem v této chvíli brání nedostupnost tzv. výstřižkového archivu v Praze. Domníváme se však, že na základě výše uvedených skutečností již lze konstatovat, že oboustranné vztahy v námi sledovaném desetiletí byly pro oba státy pouze okrajovou záležitostí. Mezi státní vztahy mezi oběma zeměmi byly omezeny na "povinné" minimum, zapojení společenských organizací či spolků bylo pro režim v Praze nežádoucí. Vždy ale zůstávalo několik jedinců, kteří se nedali protivenstvím doby od svého zájmu o Holandsko úplně odradit. Nezbylo jim však, aby takový zájem pěstovali spíše v hlubokém soukromí. Situace se začala pozvolna měnit k lepšímu od druhé poloviny šedesátých let směrem k vyvrcholení let 1968 a 1969, ale to je již jiná kapitola mimo rámec tohoto příspěvku.

CENTRUM PRO ČESKOSLOVENSKÁ EXILOVÁ STUDIA v OLOMOUCI

(Poznámka ke dvěma předcházejícím historickým úvahám)

Centrum pro československá exilová studia (původně Centrum pro výzkum československé exilové politiky po roce 1948) vzniklo ze společné iniciativy pracovníků katedry humanitních věd a evropských studií, katedry historie a studentů oborů politologie a historie na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.

Hlavním úkolem Centra bylo vybudovat v Olomouci archiv československé exilové politiky po roce 1948, sloužící badatelské veřejnosti pro potřeby vědeckého výzkumu. Vedle tohoto archivu byla současně vytvářena příruční knihovna odborných prací československých politiků, politologů, historiků a dalších významných osobností československého exilu, včetně kopií studií a článků v odborných časopisech.

Hlavním cílem tohoto úsilí bylo zdokumentovat činnost československého exilu po roce 1948, zařadit tuto činnost do kontextu novodobých dějin Československa a uchovat příštím generacím možnost studovat tuto problematiku v celé její šíři a na základě originálních pramenů.

Centrum navázalo spolupráci s odbornými pracovišti a organizacemi v České republice a v jiných státech, a to zejména se zahraničními krajanskými organizacemi, spolky a jinými sdruženími, všudeckými institucemi a vysokými školami, případně s jednotlivci, kteří projeví zájem o činnost Centra.

Centrum je důstojně umístěno v budově Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, Křížkovského 12, a je vybaveno nábytkem, regály, archivními krabicemi, počítačem a kopírkou.

Prof. Miloš TRAPL, ředitel Centra

ČESKÉ CENTRUM INFORMUJE

Přehled programů Českého centra a vybraných akcí s účastí českých umělců pořádaných v Nizozemsku ve druhém pololetí 1999

Umělci z Vysočiny

Výstava soch a bronzových reliéfů Josefa Klimeše a fotografií Miroslava Matouška uspořádané ve spolupráci s Horáckou galerií v Novém Městě na Moravě.

Waalre, 3.9. - 24.9. 1999 (partnerské město Nové Město na Moravě)

Beemster, listopad 1999 (partnerská obec Studená u Jindřichova Hradce)

(Gemeentehuis Middenbeemster, Rijn Middelburgstraat 1, Tel.: 0299 - 68 21 21)

Uměleckoprůmyslová škola sklářská Železný Brod

Výstava skla studentů Uměleckoprůmyslové školy sklářské v Železném Brodě (zal. r. 1920).

Driebergen - Rijsenburg, 25.9. - 24.10. 1999

(Huize Sparrendaal, Hoofdstraat 89, Driebergen - Rijsenburg, každou sobotu a neděli 11-17 hod.)

Lubomír Pešek - obrazy

Výstava děl výtvarníka Lubomíra Peška, která byla na jaře tohoto roku již představena nizozemské veřejnosti v Hoornu.

Doetinchem, 27.9. - 31.10. 1999 (partnerské město Pardubice)

(Schouwburg Amphion, Schouwburgplein 1, Doetinchem, Tel.: 0314 - 34 44 80)

Bořek Šípek

Výstava o životě a díle známého výtvarníka a architekta Bořka Šípka v Arnhemu.

Arnhem, 1.10. - 31.12. 1999

(Boticelli woonkunst, Kortestraat 10a, Arnhem, Tel.: 026 - 445 97 65)

Marta Kubišová

Recitál zpěvačky Marty Kubišové a setkání s krajany v rámci 14. českého a slovenského populárně vědeckého symposia u příležitosti desátého výročí sametové revoluce.

(Haag - Baarn, 7.-9.10. 1999)

Koncert nadace La Pellegrina

Tradičně pořádaný koncert symfonického orchestru La Pellegrina nastudovaný během letních hudebních kurzů v Bechyni.

Program: V. Novák - Slovácká suita, W.A. Mozart - klavírní koncert č. 24 K.V. 491,

A. Dvořák - 6. symfonie

(sólistka Petra Matějová - klavír)

Concertgebouw Haarlem, 10.10. 1999 ve 12,15 hod.

(pořádá Stichting La Pellegrina, Tel.: 071 - 515 75 01)

Exlibris Comenius

Unikátní výstava exlibris, které pocházejí z mezinárodní soutěže ke čtyřstému výročí narození J.A. Komenského v roce 1992. Výbor Spolku sběratelů a přátel exlibris v Praze věnoval tuto kolekci Muzeu J.A. Komenského v Naardenu.

Naarden, 16.10. 1999 - 16.1. 2000

(Comenius Museum, Kloosterstraat 33, Naarden, Tel.: 035 - 694 30 45)

Je třeba zabít Sekala

Nejúspěšnější český film roku 1998 bude promítnut ve Francouzském kulturním institutu Maison Descartes za osobní účasti autora oceněného scénáře Jiřího Křížana (scénárista, spisovatel a bývalý poradce prezidenta V. Havla). Po promítnutí filmu bude následovat beseda a setkání s Jiřím Křížanem, který bude v Amsterdamu také u příležitosti prezentace nizozemského vydání jeho knihy Tichá bolest (nakladatelství Signum Boeken).

Amsterdam, Maison Descartes, 25.10. 1999 ve 20 hod.

(Institut Français des Pays Bas, Maison Descartes, Vijzelgracht 2A, Amsterdam, Tel.: 020 - 622 49 36)

Barbora Jelínková - sklo

Výstava moderního skla mladé výtvarnice Barbory Jelínkové v rámci kulturní manifestace Overmunthe X.

Urmond, 29.10. - 14.11. 1999

(Kunstmanifestatie Overmunthe X, Terpkerk, Grotestraat, Urmond)

Kulturní obec Evropy

V rámci mezinárodního projektu Cultural Village of Europa ve Wijk aan Zee reprezentuje Českou republiku obec Bystré u Poličky ve Východních Čechách, která představí ve dnech 4.-8.11. 1999 vlastní kulturní program.

(pořádá Stichting Cultural Village of Europe, Hotel Sonnevand, Rijckert Aertsweg 2, Wijk aan Zee, Tel. 0251 - 375 273)

České barokní trio

Na samostatných koncertech prezentuje České barokní trio (A. Rous - housle, J. Škrdlík - violoncello, M. Jakubíček - cembalo/fortepiano) nové C.D. s nahrávkou sonát Františka Bendy poprvé provedené s původními ozdobami a variacemi z Bendova berlínského rukopisu.

Program: Benda, Jírovec, Mysliveček, Koželuh

Naarden, Stadhuiskonzert, 19.11. 1999 ve 20 hod.

Heemstede, Kerk, Wilhelminaplein (oud centrum), 21.11. 1999 v 15 hod.

Připravujeme:

Tradiční vánoční koncert

Upozorňujeme:

Na reprezentativní výstavu českého výtvarného umění „Mezi poezií a extází“ v nově rekonstruovaném Muzeu Vincenta van Gogha v Amsterdamu, která bude zahájena 16.12. 1999

POLEDNÍ POVÍDÁNÍ...

LADISLAV PFLIMPFL

Bylo krásné slunné poledne a my jsme u kávy v zahradní restauraci na náměstíčku v Den Haagu vedli zajímavou debatu. Otázka zněla, jak by obstál Enrico Caruso, legendární tenor začátku našeho století, v konfrontaci s dnešní hvězdou pěveckého nebe Lucianem Pavarottim. Jestli hra na hudební nástroj ve srovnání s minulostí postupuje kupředu, či již atakuje určité hranice - hranice technické a interpretační dokonalosti a jestli sportovní výkony, kde nové a nové rekordy ukazují neustálý vývoj, narazí jednou na bariéry lidských možností. Vlastně, shrnuto, jestli skutečně vrcholná tvůrčí kvalita - ten bod, kdy schopnost tvořit přechází v genialitu, postupuje stále v čele ruku v ruce s nejnovejšími dosaženými absolutními hodnotami, anebo může zůstat někde na cestě - jako milník, který tvoří bod od něhož se počítá nová éra.

Promítnuto do kulturní oblasti, je možno ve všech oblastech označit dosavadní průběh jako kontinuální vývoj anebo je to řada ukončených, pouze navazujících směrů a tvůrčích období? Jakými měřítky srovnat zdánlivě nesrovnatelné hodnoty, vytvářené za zcela diametrálně odlišných podmínek, v prostředí různých sociálně-ekonomických formací a pomocí jiných technik?

Otazníky visely ve vzduchu a přitom - stačilo jenom zvednout oči a zadívat se přes Hofvijver na Binnenhof... - odpověď se skvěla v záři slunečních paprsků a přes jemnou duhu fontány v pozadí náměstí Plaats dávala poznat pravdu těm, kteří se umějí dívat.

Nad střechami průčelí starobylého zámku čněly vrcholy nedalekých, nově postavených a architektonicky směhlých staveb, dvojí ostře lomenou střechou zakončená budova Ministerstva zdraví, sportu a sociální péče a vedlejší, kopulovitou konstrukcí korunovaná budova pojišťovny. Spojení zámku a novostaveb - skvostných děl dvou architektonických stylů které dělí stovky let, tvoří jeden harmonický celek - díla, která nespojuje ani stejný sloh či tvar, technika a barva, ale pouze um jejich tvůrců.

Jedinou měřitelnou hodnotou zde zůstává hodnota estetická a jedinou veličinou, kterou lze kvalitu prověřit je čas. Estetická měřítka jsou ale natolik subjektivním vjemem, že jejich definice by zabrala rozsah několika ročníků Nizozemských listů a nejjednodušším příkladem je ten starý a omšelý příklad, na kterém se učí prodavači aut. Zatímco žena při nákupu vozu zpravidla ocení barvu potahů sedaček a mužům jaksi skrytý „tak roztomilý výraz těch předních světlometů“, jejich partneři hledají auto silné, praktické, kde dynamický vzhled a sportovní image s elegancí jsou ideálem. Znovu přeneseno do umění - někteří ocení u soch dokonalou popisnost a řemeslo soch Matyáše Brauna nebo mytologická díla řeckých sochařů a na druhou stranu někdo má rád prostor fantasmie, který dává uměním náznak, vystihnutím podstaty a zkratkovitosti linií Henry Moore. Hranici geniality zde dosáhli všichni, všichni ve stejném oboru a přeci tak odlišným způsobem.

Stejně jako s těmi stavbami a sochaři je to s tím Carusem a Pavarottim, Paganinnim a Perlmannem, Balzacem a Ginsbergem. Ani jeden z nich nepřekonal toho druhého, každý je géniem své doby a jedinečným tvůrcem unikátních hodnot. Neberme prosím umění jako vývojovou linii, kde se pohybujeme stále vpřed, na hrotu - berme ho jako obrovskou plochu, na které se snažíme tvořit a kde se stále více smývají hranice mezi disciplínami. Jen několik jedinců dokáže vyniknout, postoupit, ale v té vertikální rovině - překročí bariéru, kterou vládne čas. Ten sjednotí všechna subjektivní estetická kritéria a jeho sítem pak projde skutečně jen to jedinečné, v jakémkoliv smyslu slova. Mezi těmito díly pak už neexistuje vzájemná konkurence, jsou věčná, nesrovnatelná a ani nejsou laťkou svým následníkům - jsou pokladnicí lidské tvořivosti, ze které se máme těšit a učit se vtělenému poselství tvůrců a ne mít mindráky z neustálého porovnávání a srovnávání.

Abych ale vše výše uvedené trochu zlehčil, relativní je i pozitivní role času - na druhou stranu známe jeho destruktivními účinky - vezměme si například, co myšlenkového bohatství zmizelo v plamenech požáru alexandrijské knihovny a jak málo se podařilo vykopat z nánosů hlíny ze starověkých měst. Jak strašlivou moc má zapomnění a co teprve způsobuje ošidné dělení na umění současné/moderní a to staré, klasické. Je to typický příklad lineárního chápání vývoje umění. Argument „moderní umění nechápu“ je pak příliš snadnou výmluvou pro ty, kteří se nechťejí pustit do názorového souboje s časem a raději přijímají jako cenné hodnoty již touto zkouškou podstoupivší. Přitom přijdou-li do styku s moderním uměním, používají obecná, zavedená estetická kritéria a srovnávají...

Napadá mne letmo jeden příklad, není možná ideální, ale je dostatečně ilustrativní. Předpokládejme na chvíli, že jste muž. Přijdete do baru, dáte si sklenku a jen mimovolně vnímáte tichou hudbu, jak se line přitímím, kolem stolků a tmavých látkových tapet na stěnách... Přisedne si atraktivní dáma a vy můžete volit - nikdy jste ji neviděli a nevíte jak začít, půjdete tedy domů? Ano? Špatně! Máte-li hlavu na správném místě, uděláte cokoli, abyste získali její pozornost, každý svým způsobem a samozřejmě - někomu se to podaří, někomu nikoliv. Pozvete-li ji na sklenku, je to na vás - také jí přeci nemůžete vyprávět o ženách, co již znáte - musíte být originální, jakýmkoliv způsobem. Může z toho vzniknout přátelství na celý život anebo jen na tento večer, ale vy se do baru znova vrátíte. Může to být láska jako trám a taky může přijít její manžel a dát vám do zubů, ale to hlavní se stalo - zkusili jste to.

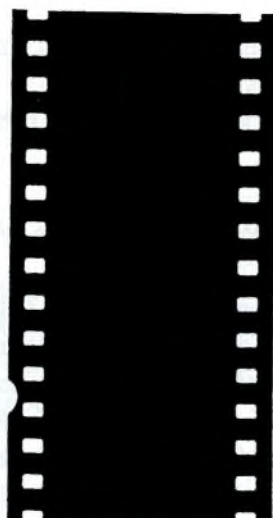
Cvik dělá mistra a trpělivost přináší ovoce - takže myslel-li jsem bar namísto galerie a ženu místo abstraktní malby - moderního umění, doufám, že z vás budou alkoholicí a notoričtí sukničkáři.

P.S.: Abych nezapoměl, na kávé jsem toho dne seděl s Hankou Schenkovou z Českého centra a s L. Malinským z Listů a bylo to věru krásné posezení, byť trochu krátké. Povídali jsme si tak o tom všem a věřím, že jsme tak trochu seděli v baru . . .

LUŠTÍRNA

Rozluštění křížovky NL
z minulého čísla

•	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	•	
A	B	M	W	L	O	L	A	T	A	B	V	Λ	L	C	H	A	A
B	R	A	C	E	K	E	N	O	L	O	A	S	A	L	D	B	
C	O	R	B	I	S	P	E	R	E	R	Z	I	N	A	M	C	
D	U	M	Y	V	Λ	T	K	O	M	N	A	T	A	D	I	D	
E	Z	O	V	A	L	S	E	S	A	M	Č	E	C	H	E	R	E
F	D	R	A	C	M	Y	K	A	N	T	I	N	A	K	A	F	
G	A	D	L	E	R	Č	E	R	T	A	N	Č	A	P	L	G	
H	T	E	T	K	A	A	P	M	Ě	T	A	E	S	S	O	H	
I	S	T	A	N	V	K	R	A	D	A	T	A	H	T	I	Č	I
J	B	E	D	U	I	N	O	T	A	N	E	M	I	R	A	J	
K	S	K	Y	L	O	U	Z	E	K	O	N	Ě	P	O	D	K	
L	Ě	T	K	A	C	M	R	N	D	A	L	L	O	D	I	L	
M	P	O	D	A	C	R	A	S	O	H	O	P	L	O	T	M	
N	B	R	Y	N	Z	A	L	O	O	S	M	E	K	K	A	N	
O	V	E	S	U	V	D	A	R	M	O	L	C	H	L	A	P	O
P	E	M	I	L	Z	E	M	Ř	E	L	A	A	L	P	A	P	
Q	V	A	D	A	D	K	L	I	Z	O	D	N	E	S	T	Ø	
R	E	N	O	Ň	M	A	N	I	S	L	E	C	H	M	I	R	
S	R	U	K	O	V	Ě	T	A	T	A	K	N	U	Z	E	S	
T	K	R	T	E	K	D	A	B	E	L	D	I	L	E	K	T	
U	O	B	O	R	A	A	K	U	M	L	A	T	O	R	Y	U	
V	M	I	R	O	S	L	A	V	M	O	K	O	V	O	D	V	
X	S	N	I	T	E	K	N	O	E	U	A	G	I	Z	A	X	
Y	P	O	R	A	D	A	P	L	N	P	L	A	T	I	T	Y	
•	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	•	

**NIZOZEMSKÉ
LISTY
VÁM POSKYTUJÍ
AKTUÁLNÍ SERVIS**

Pro příští zatmění slunce,
které se očekává v Evropě
roku 2135 použijte
přiložený proužek
vyvolaného filmu!!!

Nevidíte mnoho, ale

**OCHRÁNÍTE SVŮJ
ZRAK!**

NE-BE

(Nederland - Belgie)

společnost pro šíření vlámské a nizozemské kultury

vznikla v Praze letos v dubnu řádnou registrací na ministerstvu vnitra. Společnost založili nederlandisté, lidé profesně se zabývající nizozemštinou. Smyslem společnosti je sdružovat všechny, kdo mají zájem o kulturu, historii a společenské dění v Nizozemsku a ve Flandrech, v severní části Belgie, kde se mluví nizozemsky. Členem společnosti se může stát kdokoliv, kdo chce být informován o dění v Čechách a na Moravě, jež souvisí s Nizozemskem a Belgií, o zajímavých a významných událostech v těchto zemích, a také ten, kdo chce předávat a sdělovat ostatním členům společnosti svoje poznatky, novinky, zkušenosti i dojmy. Členem se může stát každý, roli nehraje ani věk, pohlaví, národnost, státní příslušnost, barva pleti či vyznání.

Společnost pro šíření vlámské a nizozemské kultury

Seifertova 47, 130 00 Praha 3

telefon: 02 - 627 83 95-6, fax: 02 - 627 82 39

e-mail: ne-be@post.cz

0. číslo informačního bulletinu

Program 1. valné hromady členů NE-BE
společnosti pro šíření vlámské a nizozemské kultury

Cíle a záměry společnosti NE-BE:

- neformální schůzky 1. úterý v měsíci,
- vydávání informačního bulletinu o dění v České republice, Nizozemsku a Belgii
- přednášky, literární večery
- pokračování v Nizozemské edici
- založení knihovny
- udržování kontaktů s nizozemskými a vlámskými protějšky (Vereniging Vrienden Nederland - Tsjechië & Slowakije etc.)
- jednou za rok tematické setkání členů (podle rubriky na přihlášce "Oblast zájmu")

Základní informace:

- zakládající členové: Ruben Pellar, Eva Giese, Veronika Havlíková, Jana Pellarová, Petra Schtřová
- sídlo společnosti je prozatímní - Seifertova 47, 130 00 Praha 3 - každé úterý 14 - 17 hod. možno navštívit nebo od 10 do 17 hod. zavolat na číslo 627 83 95-6
- na této adrese je možno objednat si knihy Nizozemské edice:

Vlámské pohádky	100,- Kč
Veverčák a mravenec (Toon Tellegen)	150,- Kč
Belgický labyrint (Geert van Istendael)	130,- Kč
Malé dějiny Amsterdamu (Geert Mak)	190,- Kč

(ceny pouze pro členy)

Předpokládaná činnost členů společnosti:

- pravidelná neformální setkání, výměna zkušeností, informací
- aktivní spolupráce v oblasti, která je Vám blízká (soustředování informací o zajímavém dění v Česku, Nizozemsku i Belgii - zavoláte, pošlete fax, e-mail, redakce časopisu informace shromáždí, otiskne a zašle členům),
- účast na založení knihovny,
- sponzorování (buď Vy sami jakoukoliv částkou nad 300 Kč ročně, najdete-li mezi svými známými a přáteli sponzora, budete prosím tak laskavi a sponzorský dar zprostředkujte)

Čestné členství: prof. Přemysl Janota, doc. Olga Krijtová

Knihovna:

budeme sbírat a za příznivých podmínek nakupovat knihy, překlady do češtiny i publikace v nizozemštině, mapy, brožury, zpřístupníme je členům, získáme předplatné nizozemských a vlámských novin nebo časopisů

Stanovy:

práva a povinnosti členů - tato část stanov bude otištěna v 1. čísle bulletinu, stanovy jsou k dispozici, jsou k nahlédnutí v sídle společnosti

Příhlášky:

lze předat i osobám, které se nezúčastnily 1. valné hromady, vyplní a odešlou na adresu společnosti, zašleme složenku. Členský příspěvek je 300 Kč na kalendářní rok 1999, důchodci polovic

Kandidáti výboru:

Petra Schürová	- předseda
Veronika Havlíková	- místopředseda, finance
Jana Pellarová	- místopředseda, sekretariát
Eva Giese	- redakce bulletinu
Ruben Pellar	- knihovna

Hana Matoušková - revizor

v 1. čísle:

pravidelné rubriky

informace o

- stanovách společnosti
- připravovaném programu na podzimních setkáních
- příbuzných společnostech v Nizozemsku a v Belgii
- změnách na zastupitelských úřadech Nizozemska a Belgie
- knihách přeložených z nizozemštiny na knižním trhu
- přírůstku členů společnosti

Číslo bankovního konta společnosti:

19 - 2307530267 / 0100

Připravila D. Kannegieter

Svatava VYNAL, MILANO:

S M Y Č K A

*Ta sličná smyčka
osmičky.*

Radost grafika.

Je trochu lenivá,

*Má chuť se položit
a třeba protáhnout
aby dosáhla nekonečna ...*

Ale klíč: Klesidro

ty's věčná ...

Písek pádá pořád znovu.

*Stejný rytmus, stejná verva,
stačí malinko
i po sté ...*

A nuly se nepočítají.

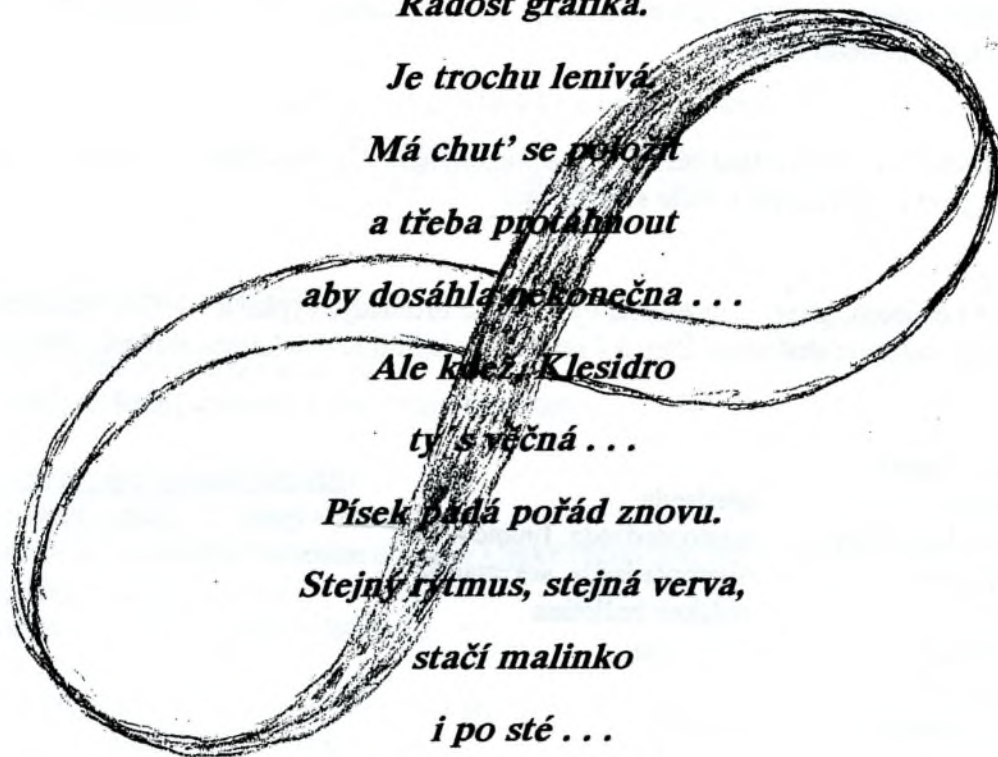
Nejkrásnější poctu osmičce

vzdal Moebius

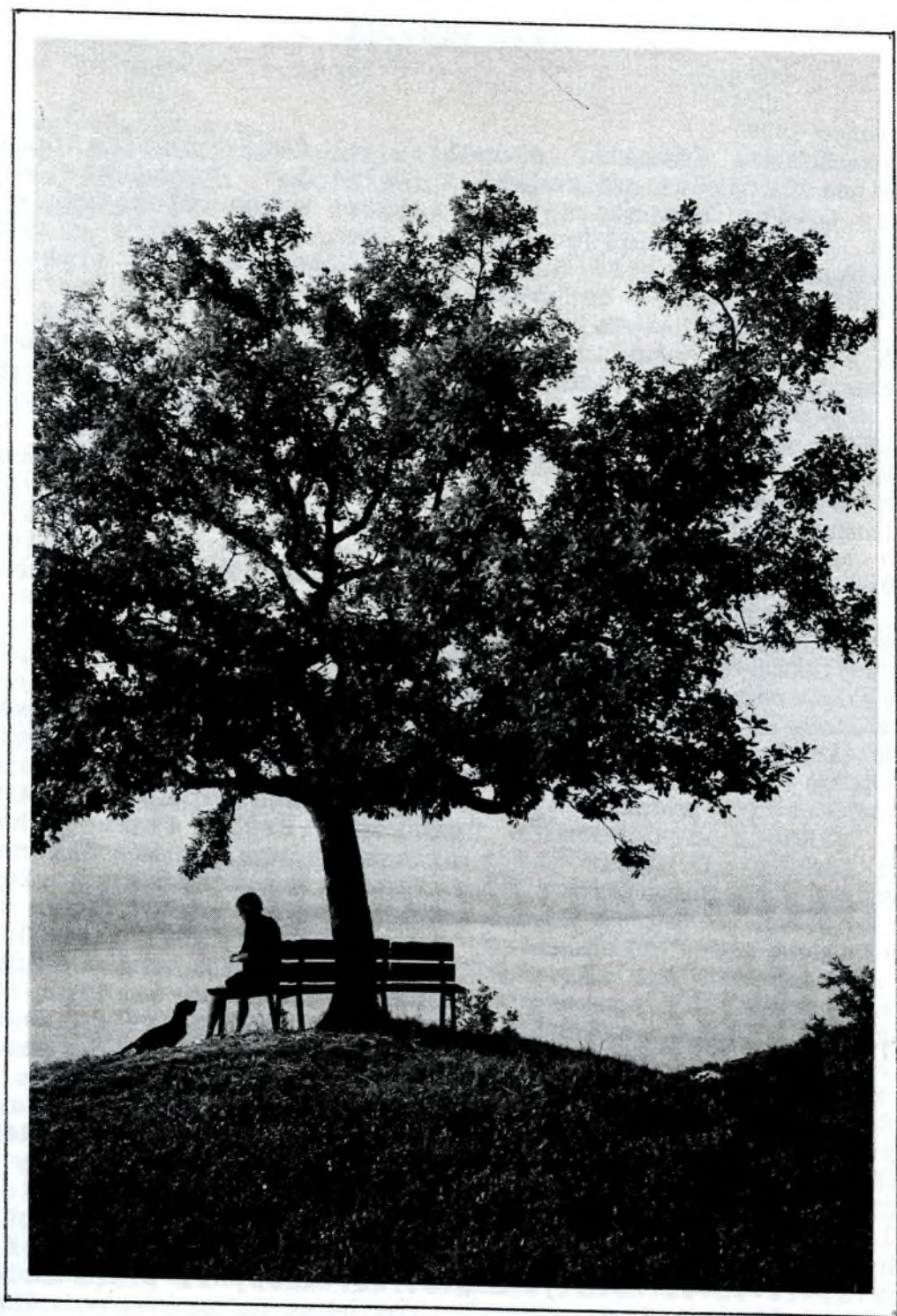
když z ní učinil

kondenzát nekonečna

který žije i ve Vesmíru.

1999

V. ŠADRAK II.: Fotoilustrace k básnické sbírce Svatopluka Čecha
VE STÍNU LÍPY

LETNÍ ROZJÍMÁNÍ NAD JEDNOU VEŘEJNĚ PROSPĚŠNOU STAVBOU

EVA HOROVÁ

27. července 1999

Válka v Kosovu formálně skončila, my Češi jsme se opět bez vlastního přičinění přiřadili k "vítězům". Národ ale nejásá, spíše je stále rozpačitější. Diskuze kolem členství v NATO utichla. Teď se začíná uvažovat o tom, že je možné vydělat na znovuvybudování rozbité Jugoslávie. K tomu je ale třeba podat včas dobré projekty. To ovšem musí učinit podniky a firmy, a ty se k tomu jaksi nemají.

Ony totiž vypukly prázdniny. Národ odjel na chaty a chalupy, je třeba sklidit úrodu a rekreovat se. Navíc panují již dlouho vedra. Takže komu by se chtělo sedět někde v kanceláři; ono to už nějak dopadne.

Ale abych nebyla nespravedlivá. Dějí se tu i velmi chvályhodné věci. Tak nám například konečně začali stavět před domem asfaltovou silničku. Schylovalo se k tomu dva nebo tři roky. Začalo to tím, že v době, kdy jsme sem jen občas přijeli na návštěvu, byly partou ukrajinských dělníků v naší "šotolinové" cestě vykopány díry. Tu a tam. Sousedé mínili, že to je kvůli připravované stavbě nové silnice a chodníku. Konečně. Ovšem radovali jsme se předčasně. Parta kopáčů zmizela a rok a půl se nedělo nic. Díry pozvolna zarůstaly plevelem. Vloni na podzim jsme si objednali kominíka, aby před topnou sezonou protáhl komíny. Kominík přijel a promptně zapadl svým vozem po nápravě do jedné z oněch děr. To mě přimělo k akci, i začala jsem pátrat po zodpovědných osobách/organizacích/institucích. Marně. Nikdo, od obvodního úřadu pro Prahu 4 po Technickou správu komunikací (TSK), se k ničemu nechtěl znát. Nakonec TSK připustila, že bezpečnost kominíků na pražských vozovkách je její problém, i dostavil se jeden Ukrajinec s lopatou a díry zaházal. Pod mým dohledem, aby žádnou nezapomněl.

Nyní, asi před dvěma měsíci, se opět dostavila parta Ukrajinců a vyrobili na stejných místech ještě daleko větší díry. Prý se teď skutečně začne stavět. A opravdu. Přijel geometr a vyměřil. Před čtrnácti dny se začalo kopat. Nám ale nikdo nesdělil, kdy se bude dělat co, takže jsme nevěděli, zda se ještě večer dostaneme brankou či vraty na náš pozemek. Od stavbyvedoucího jsme se dozvěděli, jak má vypadat konečný výsledek.

A byli jsme šokováni: chodník na straně, po které nikdy nikdo nechodí! A tam, kde je potřeba, "zeleň".

I jalá jsme se znovu pátrat po investorovi a dalších zodpovědných činitelích. Trvalo mi to dobře týden, než jsem zjistila, že investorem je magistrát, který si platí soukromou firmu za stavební dozor. Měnit ale něco na projektu nelze bez svolení projektanta, což je další soukromá firma. Dohledala jsem projektanta - je na chalupě a v dolíku, takže není k dosažení přes mobil. Dnes, právě před chvílí, se dostavil jeho společník, pohlédl okem znaleckým na téměř již dokončenou stavbu a pravil, že je to všechno špatně. Pojede teď za svým kolegou na tu chalupu, aby to s ním prokonzultoval.

Stavební dozor, jedna paní, byla k mání teprve asi před půl hodinou: právě se vrátila z dovolené, ještě nejedla, až se nají, tak se přijede podívat. Magistrátu (odboru městského investora) je všechno jedno, hlavně když to bude hotové včas a nebude to stát víc, než kolik bylo rozpočteno. A pak že je nuda v Čechách!

Pokračování 30. července

Právě z naší ulice odešla početná skupina "koladautéru": zástupce investora (magistrát), zhotovitelů firem (dvě), projektanta a stavební dozor (ta paní zmíněná dříve). Debata dopadla relativně příznivě: chodník přijde tam, kam logicky přijít má, ovšem pod protestem zhotovitele (extra práce), na straně, kde byl projektován a kde stejně udělat nejde, neb je tam nepřekonatelný sráz a musela by se stavět snad lávka, zase naroste křoví, které tam odajkživa bylo. Malá překážka - fakt, že kdyby se nic neudělalo, byla by naše vstupní branka zpola zasypána zeminou - bude vyřešen tím, že nám branku i s kusem plotu buď zvednou, nebo uříznou. Ach jo; našeho pečlivého tatínka nikdy neomrzelo nás upozorňovat na to, že je třeba dvakrát měřit, než se jednou řízne. Ten se asi tam nahoře velmi baví.

Kulturní a politické dění: retrospektivně a výhledově.

► 15. června 1999 byla v Tyršově domě v Praze slavnostně zahájena výstava našeho holandsko-českého krajana MUDr. Radka Kučery, nazvaná Obrazy z holandského exilu. Za účasti poměrně velkého počtu pozvaných přátel a příznivců, včetně několika dvou nebo tří krojovaných pražských skautů a představitelů čs. exilového skautingu z Rakouska pronesl hezký projev prof. PhDr. František Dvořák z Památníku českého písemnictví na Strahově. PhDr. Miroslav Klivar, prezident Masarykovy akademie umění, jejímž čestným členem Kučera je od roku 1995, předal bratru Radkovi vyznamenání za dlouholetou práci v české kultuře a umění - Cenu Rudolfa II. Vedle mnohým čtenářům dobře známých obrázků byly zmíněny i Kučerovy práce literární a jeho velké zásluhy o vznik českého a slovenského exilového skautingu. O kulturní zpestření vernisáže se postaral Radovan Lukavský, člen Národního divadla, přednesem několika básní a dívčí sbor několika velmi krásnými národními písničkami. Dobře a přehledně udělaná výstava poskytla ucelený přehled jak Kučerovy malířské tvorby (vedle námětu ze skautského života převážně zátiší a krajiny), tak jeho činnosti literární a práce pro český exilový skauting. Určitě stála za shlédnutí. Bohužel trvala pouze do konce července; lze doufat, že se ještě někdy bude opakovat.

► Turistů v Praze ubývá. Není to ještě alarmující, ale už to není to, co před pár lety. Karlův most a přilehlé uličky jsou stále ještě plné, ale dá se tam projít, což ještě před rokem-dvěma téměř nebylo možné. Důvod? Já si myslím, že Praha už se "okoukala", a takových velkých měst je v Evropě víc. Asi se bude muset smířit s tím, že holt už to lepší nebude, nebo podstatně zvýšit nabídku různých atrakcí. To zatím nehrozí. I když příští rok bude Praha Kulturním městem Evropy, přípravy na takovou i ekonomicky velmi dobrou šanci vážnou: nejsou lidi a peníze. Taky už jste to někde slyšeli?

► Předseda vlády Zeman odvolal ministra financí Ivo Svobodu. Protože tento je trestně stíhán pro "vytunelování" továrny na kočárky. Existuje presumpce nevin, možná že pan Svoboda je v tom skutečně bez vlastního přičinění. Ale on sám nebyl ochoten odstoupit, když bylo zahájeno ono trestní jednání. A lidi se ani nedivili. Svědčí to o něčem? Nevím. Je to ale z holandského pohledu poněkud zvláštní.

► Kulturně i politicky je vlastně Praha ponořena do letního spánku, takže není ani o čem psát. Na Hradě Shakespearovské divadlo pod širým nebem - viděli jsme Jak se vám líbí ve velmi moderním pojetí - mě se to líbilo, mým přátelům ne, věc velmi subjektivní. Dále se tu sešly Evropské harfy: poslechli jsme si zcela náhodou koncert pro 22 (!) harf (ale skotských, ty jsou jiné, maličké) v Ledeburské zahradě, to bylo hezké. A jinak obvyklá nabídka prů- až podprůměrných koncertů pro turisty, na které nechodíme, a turisté už taky ne. Je tu hodně interailových "dětí" s tornami na zádech, a ty na to ani často nemají.

Takže se pro tentokrát loučím, a těším se na příště,

Eva Horová

POMUŽE AIDS ZACHRÁNIT LIDSTVO ? DOPIS ČTENÁŘE

L.Malinský vyzývá k reakci na svůj článek s výše provokujícím nadpisem. Nuže zdvihám hozenou rukavici a pokusím se odpovědět na otázku, "co je ono nutné NĚCO", které by snad mohlo, alespoň prozatím, přibrzdit populační explozi, která je jednou z příčin, jež hrozí lidstvu udušením ve vlastním odpadu. Přitom je populační exploze něco, co bychom my všichni s pomocí dnešní vědy mohli odvrátit. Mohli, ale nedokážeme to. Víra ve vzdělání, osvětu, antikoncepci atd. zůstane utopii - to dokazuje dosavadní zkušenost.

Nedávno se mi náhodou dostala do rukou knížka vzpomínek MUDr Karla Steinbacha *"Svědék téměř století"*. Ten se po desetiletích svých zkušeností a lékařské praxe (mezitím dvakrát emigrace z CS!) zamýšlí nad stejným problémem a říká: *Jsou věci, do kterých si příroda nedá zasahovat ... V přírodě jsou zákony, které až dosud byly nezvratné. Všechn ten závatný technický vývoj přivedl naši civilizaci k bodu, kde začíná odporovat zákonům přírody.*

A tak i já docházím k názoru, který mne samotného bolí a za který jsem a budu pranýřován: To nutné NĚCO je neodporovat zákonům přírody, o níž je všeobecně známo, že je moudrá. To je to jediné, co můžeme udělat **ihned**, takřka ze dne na den: Např. nezachraňovat novorozence, kteří prakticky nemají naději na normální život. Nechat umřít přestárlé lidi přirozenou smrtí, omezit se u nich na zbavení bolesti. Netrápit je bezvýhlednými operacemi, netransplantovat jim srdce a jiné orgány. Nesnažit se bojovat proti novým neznámým nemocem a epidemiím (i AIDS sem možná patří).

Ano, to je jen pár příkladů a já vím, že je to naprosto "political incorrect". Z dnešního pohledu "veřejného mínění", ovlivňovaného možná až přebujelým humanismem a živého už desítky let z různých stran manipulovatelnými médii, jeví se to jako **strašně kruté, nemorální**. Ale před 100-150 lety to bylo zcela přirozené, nediskutovatelné. "Moudrá matka příroda" nebyla tenkrát nijak znásilňována a pečovala o to, aby se naše Země nepřelidnila a neudusila ve vlastním odpadu.

Už v duchu slyším hlasy: Máme snad zase nechat umírat děti na spálu a na záškrt?! Ne, tak daleko bychom snad nemuseli jít. Načrtl jsem to jediné, co asi my sami můžeme teď hned udělat, pokusil jsem se (vím, že s malým úspěchem) vyhledat to NĚCO.

Jinak má matka příroda jistě v zásobě i jiné prostředky: Na příklad prý se k nám blíží meteorit, jehož srážka se Zemí někdy po roce 2020 by nám to NĚCO rázně předvedla.

S. F. SCHEFFEL

ZAJÍMAVOSTI Z KULTURY

VYBRAL KOLEKTIV ČESKÉHO CENTRA

Hřebejkovy *Pelišky* se staly nejnavštěvovanějším filmem letošního léta v ČR

Retrokomedie mladého českého režiséra Jana Hřebejka, která získala nedávno hned dvě ocenění na Mezinárodním filmovém festivalu v Karlových Varech, se celé léto držela v čele tabulek návštěvnosti českých kin. Z ostatních českých filmů se do první dvacítky nejnavštěvovanějších představení vešel navíc ještě Křižanův film *Je třeba zabít Sekala* a komedie *Byl jednou jeden polda III.*

Ve Varšavě proběhla výstava českého grafika Jiřího Slívy

Český grafik, ilustrátor a karikaturista Jiří Slíva, který samostatně vystavoval po celé Evropě, mj. i v Amsterdamu a v Naardenu (galerie Groll), je ve svém oboru mezinárodně uznávanou osobností. Mezi řadou ocenění, které za svoji tvorbu obdržel, patří i cena za celoživotní dílo, kterou dostal v roce 1998 v nizozemském Eindhovenu. Jeho poslední výstava více než dvou desítek satirických kreseb byla uspořádána ve Varšavě Českým centrem a do polského hlavního města se přesunula ze slezské Lehnice.

Dílo spisovatele Bohumila Hrabala může být opět vydáváno

Soudní orgány, vyřizující poslední vůli před dvěma lety zesnulého spisovatele Bohumila Hrabala potvrdily, že pražská agentura Dilia je oprávněna spravovat Hrabalova autorská práva. Hrabalovo dílo tak může opět začít vycházet a to bez ohledu na to, že složité dědické řízení, které jakékoliv nové šíření Hrabalových prací blokovalo, nebylo dosud zcela uzavřeno. Podle soudu totiž stále platí smlouva z prosince 1990, v níž Hrabal v pověřil agenturu Dilie Ladislava Simona budou ukládat na zvláštní konto, které po ukončení pozůstalostního řízení připadne dědicům.

Národní muzeum představilo významného badatele Joachima Barranda

Průkopníka výzkumu zkamenělých živočichů Joachima Barranda představila výstava, kterou k letošnímu 200. výročí badatelova narození uspořádalo Národní muzeum v Praze. Expozice s názvem „Joachim Barrande (1799-1883) - život, dílo a odkaz světové paleontologii“ představí poprvé v České republice všech 22 svazků jeho největšího díla o prvohorách. Dílo, popisující více než 3 560 živočichů, žijících v mořích před přibližně 520 milióny let, Barrande napsal za 31 roků. Vedle oficiálních a vědeckých dokumentů se návštěvníci mohou seznámit i s detaily badatelova soukromí. Dovědí se například o jeho blízkém vztahu k rodině spisovatele Jana Nerudy, jehož matka pracovala u slavného francouzského vědce jako hospodyně. Mezi dalšími zajímavostmi výstava představuje i velmi zdařilé padělky zkamenělin.

Ivan Moravec se na CD dostal mezi největší klavíristy 20. století

Ivan Moravec se jako jediný Čech dostal mezi sedm desítek světových pianistů, jejichž umění zachycuje na CD v podobě dvojalb ojedinelá edice „Velcí klavíristé 20. století“. Moravcovy nahrávky Chopinovy, Debussyho, Ravelovy a Franckovy hudby pocházejí z let 1962 až 1989. Ivan Moravec, který se příští rok dožívá sedmdesátky, se v polovině června vrátil z Japonska, kde hrál s orchestrem NHK Beethovenův IV. klavírní koncert. Více než ve své vlasti již desetiletí účinkuje v zahraničí, zejména v USA. Ve Spojených státech má v nejbližší době vystoupit s Chicagským symfonickým orchestrem a na mozartovském festivalu v New Yorku. V září pak jede do Dánska, v Lipsku vystupuje pod taktovkou Jiřího Kouta a na podzim dále

vystoupí s Pražskou komorní filharmonií a Jiřím Bělohlávkem ve Španělském sále na Pražském hradě.

K výročí narození byla odhalena v Paříži deska Alfonse Muchy

Představitelé Ivančic na Brněnsku připravili k 60. výročí svého slavného rodáka malíře Alfonse Muchy odhalení pamětní desky na pařížském domě, v jehož zadním traktu byl umělcův ateliér. Deska byla odhalena na fasádě domu číslo šest v ulici Val-de-Grace. Vedle textu v češtině a francouzštině, který připomíná že Mucha žil a pracoval v tomto domě v letech 1896 až 1906, zachycuje malířův portrét, ivančickou věž a emblém, který Mucha v Paříži používal. Dílo Alfonse Muchy (1860-1939) představuje jeden z nejpříznačnějších projevů evropského secesního umění, pro které v Paříži kolem roku 1900 vznikla přezdívka „Le style Mucha“.

Ministr kultury Dostál jmenoval nového šéfa Národní galerie

Výtvarník a bývalý rektor Akademie výtvarných umění Milan Knížák byl jmenován novým generálním ředitelem Národní galerie v Praze. Ministr vybral šéfa NG ze čtyř kandidátů - mezi nimi byli dále historička umění Dagmar Šefčíková, pověřená dosud vedením NG, historik umění Tomáš Vlček a historička umění a manažerka Marcela Buriánková.

Divadla celého světa se setkala na Pražském quadriennale

Na 20 000 návštěvníků zavítalo od 7. června do Průmyslového paláce na Výstavišti v Praze, aby si prohlédlo expozice Pražského quadriennale, devátého ročníku slavné světové výstavy scénografie a divadelní architektury. Zásahu na tom mělo nejenom 47 zúčastněných zemí, ale i bohatý doprovodný program. Nad touto prestižní přehlídkou převzali záštitu prezident Václav Havel a UNESCO. Mezinárodní porota, v níž byli odborníci z Japonska, Velké Británie, Polska, Finska, České republiky, Slovenska, Francie, Chile, USA a Jihoafrické republiky, udělila hlavní cenu - Zlatou trigu domácí národní expozici scénické a kostýmní tvorby. Zlatá triga - hlavní cena této přehlídky, putovala v letech 1987, 1991 a 1995 do USA, Velké Británie a Brazílie.

Třebechovický betlém se stal národní kulturní památkou

Světově známý Proboštův betlém v Třebechovicích pod Orebem se podle nedávného rozhodnutí vlády stal národní kulturní památkou. Zapsání betléma mezi památky nejvyšší důležitosti přišlo v roce, kdy si muzeum připomene 150. výročí narození autora betlému, Josefa Probošta. K tomuto jubileu muzeum připravuje na listopad etnografickou konferenci Betlémařské osobnosti v muzejních sbírkách a setkání řezbářů betlémů. Zároveň muzeum otevře výstavu Pocta Josefu Proboštovi. Unikátní betlém, který vznikl po 40 let, má dosud všechny součástky původní. Je z lipového dřeva a má na 2 000 vyřezávaných dílů a 350 figurek, z nichž se 51 pohybuje jako lidé při práci a dalších 120 jezdí na pohyblivých pásech.

Hrad a zámek Velhartice poprvé zpřístupněn veřejnosti

Gotický hrad a renesanční zámek ve Velharticích na Klatovsku je poprvé ve své existenci zpřístupněn veřejnosti. Vedle gotických partií - zřícenin části hradu, věže, mostu a Rajského paláce - si mohou návštěvníci prohlédnout i zámecký interiér. Výstava, která je v hradu a zámku připravena, je věnována dobové zábavě a využití volného času. V gotickém Rajském paláci je expozice zaměřená na hru v šachy. V zámku mohou zájemci vidět v renesančních interiérech například šatnu šlechtičny, rodinnou místnost, lovecký salónek a další zajímavosti. Velhartický hrad, který původně vlastnili páni z Boru a později páni z Velhartic, pochází z roku 1290. Ti nechali několik let po bitvě na Bílé hoře (v roce 1625) postavit mezi dvě gotické stavby zámeček, který lépe splňoval nároky na bydlení. Po druhé světové válce byl

hrad zkonfiskován a sloužil jako rekreační objekt, až byl kvůli havarijnímu stavu v roce 1976 uzavřen. Poté začala postupná rekonstrukce hradu a zámku.

Rytec Václava Hollara připomíná deska na jeho rodném domě

Předního výtvarníka Václava Hollara připomíná od 10. června pamětní deska na jeho rodném domě v Soukenické ulici v Praze. Desku nechalo vytvořit Sdružení českých umělců grafiků Hollar, které nese rytcovo jméno už dvaosmdesát let. Václav Hollar, narozený v roce 1607, sdílel osudy českých pobělohorských emigrantů - po působení ve městech Německa a Holandska vyvrcholila jeho umělecká kariéra na anglickém dvoře. Rytec a kreslíř, který je znám díky vynikajícím krajinám, mapám, portrétům, zátiším, žánrovým obrázkům, ale i vědeckým ilustracím, byl současníkem holandského malíře Rembrandta van Rijna. Jeho dílem se Hollar inspiroval a naopak Rembrandt vlastnil ve svých sbírkách Hollarovy práce. V Anglii se Hollar setkal s dalším českým emigrantem Janem Amosem Komenským, s nímž připravoval ilustrace k jeho knihám. Hollar byl za svou tvorbu odměněn šlechtickým titulem a zemřel ve věku sedmdesáti let v anglickém Westminsteru. Jednou z největších sbírek Hollarových prací na světě je pražské Hollareum, zakoupené roku 1863 z německého majetku

Vojenské muzeum v Praze přibližuje život císařských důstojníků

Důstojnickým kasinem z konce minulého století i zákopem z první světové války mohou od prvního červnového týdne procházet návštěvníci Vojenského historického muzea na pražském Hradčanském náměstí. Název nově otevřené výstavy *Viribus Unitis - Vždy svorní* byl heslem rakouského císaře Františka Josefa I., který se stal ztělesněním rakouské i české historie druhé poloviny minulého a začátku tohoto století. Ve třech přízemních sálech muzea lze vidět život císařských důstojníků z několika úhlů. První sál je přeměněn na důstojnické kasino z přelomu 19. a 20. století s dobovým nábytkem i unikátní výzbrojí a výstrojí důstojnického sboru. Nechybějí ruční palné zbraně, pistole používané při soubojích, různé uniformy, přehlídka řádů i dobových grafik. Lákadlem pro laiky i odborníky je osobní puška pro výcvik následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este. Lodním můstkem vystoupí návštěvník ve druhém patře přímo na palubu bitevní lodi. Odvrácenou stránku života rakousko-uherského císařství zachycuje instalované prostředí válečného zákopu odrážející nelibostnou vřavu první světové války. Nová expozice důstojnických militarií ze sbírek Historického ústavu české armády bude přístupna po letošní i příští sezónu.

Nadace Český literární fond udělila své ceny

Nadace Český literární fond udělila literární ceny za nejlepší tvůrčí počín v loňském roce. Ocenění získali prozaik Jaroslav Putík, básník Pavel Kolmačka a filozof Karel Kosík. Putík získal cenu za román *Odchod ze zámku*. Kolmačka byl oceněn za sbírku poezie *Viděl jsi, že jsi*. Kosík získal cenu za soubor statí z let 1991 až 1997 nazvaný *Předpotopní úvahy*. Ceny udělovala nadace letos již po sedmé, mezi laureáty ceny patří například básníci Petr Kabeš a Karel Šiktanc, Zbyněk Hejda či Pavel Šrut. Nadace českého literárního fondu podporuje formou grantů a stipendií vznik nekomerčních knižních titulů a periodik. Příspěvky nadace poskytuje i na projekty z okruhu vědecké a odborné literatury, novinářství, divadla, rozhlasu, televize a filmu.

Vyšla ojedinělá encyklopedie zahrad a parků v České republice

Zámeckým, městským a botanickým parkům se věnuje encyklopedie *Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a Slezsku*, která vyšla v nakladatelství Libri. Encyklopedie se zaměřuje nejen na dobové proměny architektonických slohů, podle kterých se parky v minulosti zakládaly či upravovaly, ale důsledně také mapuje přírodovědnou část zahradní architektury.

Nejrozsáhlejší kapitolou je abecedně řazený katalog zahrad, parků, sadů a dalších děl zahradního umění, který se zmiňuje o téměř 300 lokalitách v ČR. V obrazové příloze jsou i barevné fotografie nejkrásnějších zahrad a parků.

V Praze proběhl světový harfový kongres

V druhé polovině července se v Praze za účasti téměř 300 hráčů na tento vznešený nástroj uskutečnil VII. světový harfový kongres. Týdenní maratón seminářů a setkání pedagogů, studentů ale i manažerů a obchodníků doprovázely desítky vystoupení předních světových sólistů, kteří hráli na historické i soudobé nástroje hudby nejen klasickou, ale také jazz. Stovky návštěvníků z řad odborné veřejnosti tak mělo šanci zblízka sledovat harfistickou událost sezóny. Setkání otevřela světová premiéra skladby *Pocta kongresum nástroje krále Davida*, kterou pro tuto příležitost složil český skladatel a hudební pedagog František Xaver Thuri, který je nejen podle svého rodokmenu v nadsázce nazýván posledním žijícím barokním skladatelem.

Magik Escher komentuje sám sebe

„Přestože nemám exaktně vědecké vzdělání a znalosti, cítím se často spřízněn spíše s matematikou než s vlastními kolegy,“ prohlásil o své monografii nizozemský výtvarník Maurits Cornelis Escher (1889-1972). Publikace nazvaná *Grafika a kresby* přináší v autorském výběru na osm desítek děl, k nimž umělec napsal úvod. Ke každému z exemplářů připojil stručný komentář. I u nás značně populární Escher pracoval s optimistickými iluzemi a klamy, jeho čáry jsou jako by nikdy nekončily, vše se u něho zrcadlově zrnělo, negativ byl současně pozitivem. Z produkce německého nakladatelství Taschen a v překladu Jiřího Stacha monografii vydal pražský Sloart.

Nová ředitelka chce z Veletržního paláce živé polyfunkční muzeum

Živé polyfunkční muzeum moderního a současného umění chce z Veletržního paláce, kde sídlí Sbirka moderního a současného umění Národní galerie, vybudovat nová ředitelka sbírky Katarína Rusnáková. Devětatřicetiletá teoretička umění, kterou do funkce vybral nedávno jmenovaný generální ředitel Národní galerie Milan Knížák, přišla do Prahy ze Žiliny, kde do roku 1997 vedla Povážskou galerii umění. Nová ředitelka by byla ráda, kdyby se ve Veletržním paláci výtvarné umění prolínalo s dalšími druhy umění, hudbou a literaturou, „aby to ve Veletržním paláci žilo“.

V památníku na Vítkově má být Muzeum české státnosti od roku 1918

Multimediální Muzeum české státnosti od roku 1918 by mělo vzniknout v Národním památníku na Vítkově. Monumentální stavba památníku, který je národní kulturní památkou, vznikla ve 30. letech. Měla nejenom připomínat zrození československého státu a hrdinství legionářů, ale sloužit i k zasedání parlamentu a dalším akcím. Později se z ní stalo mauzoleum komunistických předáků. Bronzová socha Jana Žižky z Trocnova od sochaře Bohumila Kafky, která je její součástí, je vysoká devět metrů a váží 16 a půl tuny.

Na pražském Petříně by měl vyrůst pomník obětem komunismu

Důstojně připomínat budoucím generacím oběti lidí, kteří se postavili komunistické zvlí, by měl Pomník obětem komunismu na pražském Petříně. Jedním z důvodů, proč se vytvoření pomníku stále odkládalo, byla paradoxně nejistota ohledně umístění sochy prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka. Dnes už je téměř jisté, že bude stát na Pražském hradě. Tím se „uvolnilo“ prostranství na petřínských svazích, které je pro pomník ideální.

STALA SE CHYBA, TUDÍŽ OPRAVA

POCTA PADLÝM: V této rubrice došlo v minulém čísle k závažnému omylu. Paní velvyslankyni doprovázel tajemník ambasády pan Jan Michal, nikoli Martin, jak bylo uvedeno. Panu Michalovi se za nepozornost omlouvám. **L.M.**

TŘIKRÁT NEJ ... PODLE LN

NEJSYMPATICHTĚJŠÍ ČEŠKA: V první stovce ankety Lidových novin se umístilo s počtem přes deset tisíc bodů 14 žen, a to Jiřina Jirásková, Lucie Bílá, Marta Kubišová, Libuše Šafránková, M.Albright, Jana Hlaváčová, Iva Janžurová, Dagmar Pecková, Dagmar Havlová, Libuše Benešová, Livia Klausová, Jolana Voldánová, Jiřina Bohdalová a Věra Čáslavská. Převahu počtem devíti mají tedy ženy známé z reprodukčního sektoru umění. Vítězka J.J. považuje za svůj protějšek v kategorii mužů karikaturistu Vladimíra Jiránka.

NEJBOHATŠÍ LIDÉ SVĚTA: Bill Gates (USA, software, 2880 miliard Kč), rodina Robson-Walton (USA, obchod, 2062 mld), brunejský sultán (Brunej, ropa, 1350 mld), Warren Buffet (USA, investor, 1087 mld), rodina krále Fahda (Saud.Arabie, ropa, 937 mld), rodina Sachrů (Švýc., farmaceutika, 929 mld), Paul Allen (USA, software, 825 mld), rodina Forrest Mars (USA, cukrovinky, 750 mld), Johanna Quandt rodina (Německo, auta, 700 mld), Liliane Bellencourt (Francie, kosmetika, 587 mld).

NEJBOHATŠÍ ČECHOVÉ: Karel Schwarzenberg (61, cca 5 mld Kč, Dominik Hašek (34, lední hokej v USA, gáže okolo 5 milionů dolarů ročně), Jaromír Jágr (27, lední hokej v USA, celkem na gáži asi 2,5 mld Kč, Viktor Kolář (46, uhlobaron, aktiva přes 60 mld Kč), Ladislav Adamec (41, syn bývalého premiéra, manipulace s velkofirmami, kapitál přes půl mld Kč, Jeroným Colloredo-Mansfeld (87, půda odhadem 5 mld Kč), Peter Kellner (35, finanční transakce, zisk cca 100 mld Kč ročně), Petr Lukeš (44, Cimex, Energoprojekt, hotely, GEN, jeden z nejbohatších), Pavel Sehnal, 34, velkopodnikatel, aktiva přes 5 mld Kč), Lubomír Soudek (55, komunista do 1990, Škoda Plzeň, Bohemia sklo, přes jednu miliardu Kč,

Ze známějších jmen se v první stovce boháčů objevují kupř. Miloš Forman, obě Dagmar Havlové, Eva Hercigová, Antonín Charouz, Michael Kocáb, Petr Korda, Jiří Lobkowicz, Jana Novotná, Jan Petřof, Martin Ručinský, Milan Šrejber, Vladimír Železný. Výběr abecední a subjektivní. **L.M.**

AMERICKÉ ŽENY VYHRÁLY

doma mistrovství světa 1999 v kopané, což není na první pohled tak důležité. Významný a celkem nečekaný je enormní vzestup popularity a obliby tohoto poměrně mladého sportu, jehož si musí všimnout i zarytí odpůrci. Jen několik čísel: V roce 1995 bylo na 26 mistrovských utkání ve Švédsku prodáno 112.000 vstupenek, letos v USA bylo o šest utkání víc a prodaných lístků 460.000. V roce 1995 se přišlo podívat na zahajovací utkání 14.500 diváků, v roce 1999 přes 75 tisíc. A konečně zatímco sotva kdo věděl o televizních přenosech roku 1995, byla letos všechna utkání přenášena televizí. **L.M.**

GALERIE MANŽELŮ KOLÁŘOVÝCH

16.června byla na pražském Betlémském náměstí otevřena stálá expozice prací Jiřího a Běly Kolářových. Galerie má dosti neobvyklý statut, vystavené objekty jsou prodejné, pocházejí z majetku autorů, tvoří pouze část galerijních zásob, expozice se tedy budou měnit, a na přání Kolářů zde budou občas vystavovat i jiní umělci. Zatím lze vidět asi 50 prací Jiřího a přes 20 jeho ženy. Kolář, básník a výtvarník, povýšil své multiformní koláže do světa umění a své místo v české umělecké scéně si vydobyla i jeho žena foto/grafickými pokusy. Vstup do galerie je volný. **L.M.**

DĚTI POZOR, BUDE VÝSTAVA VAŠICH MALEB !

... pokud je do 30. listopadu 99 zašlete občanskému sdružení SPOLEČNĚ-TOGETHER. Toto sdružení už uskutečnilo dvě výstavy dětských kreseb, v Brně a v Praze, a to ve spolupráci s krajany z New Yorku. Nyní plánuje velkou výstavu v rámci akce PRAHA 2000 v Domě dětí na pražském Hradě. Obrázky malované temperou, velikosti přibližně 40x50 cm mohou mít tematiku velmi širokou, kupř. vzpomínky na Česko, portréty Čechů v zahraničí, sportovců a vážených lidí z okolí apod. Počet zaslaných maleb není omezen, všechny budou vystaveny. Podepište čitelně na zadní straně, možno připojit i stručný vysvětlující text. Dobře zabalené obrázky pošlete včas na adresu: Mgr. V. Poledňáková, ZUŠ Slunná 11, Brno-Komárov 617 00. Mnoho úspěchu! **INFO**

ČESKÉ SKLO V ZÁMKU ZUYLEN

Od 10.6. do 29.8. bylo možno shlédnout v půvabném zámku Zuylen (poblíž Utrechtu) pozoruhodnou výstavu českého skla. Duší projektu byla Caroline van Diest, majitelka galerie ARTRA, jedné z nejhezčích holandských galerií (Nieuw-Venep) a navíc velmi přátelské českým umělcům. Na přípravě se podílelo značnou mírou i České centrum z Den Haagu, jehož ředitel Jaroslav Kantůrek též výstavu zahajoval. Atmosféru výstavy vhodně doplňovaly prostory historického zámku, umožňující velmi působivou instalaci skleněných objektů.

České sklo tentokrát reprezentovali čtyři umělci, všichni již světově známí a uznávaní. Ze starší generace to byla *Jitka Forejtová (1923)*, žačka prof. Štipla, dříve vyhledávaná návrhářka užitkového broušeného skla (Bor, Karlovy Vary), která později rozšířila svoji činnost na tvarované a lepené sklo. *Jaroslav Matouš (1941)*, jeden ze žáků prof. Libenského, je znám především svými přesnými objekty z řezaného optického skla, reprezentoval české sklo též mohutnou závěsnou kompozicí na EXPO 92 v Seville. *Aleš Vašíček* zde vystavoval mohutnější objekty, především z litého skla, vesměs barevné a nápaditě tvarované. Jediný přítomný z vystavujících umělců *Zdeněk Lhotský (1956)*, železnobrodský odchovanec a později též žák prof. Libenského, zaujal především svými osobitě tvarovanými mísami, zde vystavovanými. Jeho doménou jsou kombinované skleněné kompozice, mnohdy monumentálních rozměrů, jako kupř. fontána v Komerční bance na Národní třídě v Praze (1993).

V zámku Zuylen nejsou čeští umělci poprvé. Vzpomínám na úspěšnou Hollarovu výstavu a cením si vysoké úrovně koncertů, jimiž hudební umělci přiléhavým pořadem výstavy doplňují. **L.M.**

ČESKÝ TENISOVÝ TURNAJ V BRUSELU PRO NATO

Za účasti asi 100 hráček a hráčů a pod patronací našeho velvyslance u NATO proběhl velmi úspěšně tenisový turnaj, který se vzhledem k popularitě akcí Aliance těšil velkému zájmu diváků i tisku. Velvyslanec Karel Kovanda udílel hodnotné ceny, které dodalo bruselské České centrum, knihy o Praze a exempláře českého broušeného skla; o úspěch se zasloužila i řada sponzorů, mezi nimi Čs. aerolinie, Dobrá Voda a Plzeňský Prazdroj. Sportovní úspěch zachránila sekretářka velvyslance Marcela Zelníčková, která obsadila druhé místo dámské dvouhry. Dobrý nápad bude možná základem tradice a třeba i dobrým příkladem. **L.M.**

ŠEDESÁTINY KARLA GOTTA

Okolo poloviny července proběhly v Česku celonárodní oslavy šedesátin Karla Gotta, a to na nejvyšší úrovni. Polívčičku si přihřívají od vrchního kuchaře všichni, až po pikolíky. Daleko méně bylo těch, o nichž se nečte, aniž by museli říkat proč. Gottův portrét napsal už roku 1981 Milan Kundera (*Knihla smíchu a zapomění*). Mnohé při tom napadlo pořekadlo o vzájemném mytí rukou, a snad je správné, že v mydlíčkách se leccos rozpustí, zředí a odplyne do zapomění. I já vzpomínám rád na Karla Gotta. Na Karla Gotta let šedesátých, kdy pomáhal jako dosud neznámý "Woody - hlas v černém" budovat nezapomenutelnou éru Zábradlí a Semaforu.

SIR ALEXANDER FLEMING NEBYL PRVNÍ

Alexander Fleming nebyl první, kdo objevil zázračné účinky penicillinu. Anglický badatel Richard Barry objevil v archivech vojenské lékařské Akademie v Lyonu záznamy mladého a zcela neznámého lékaře jménem *Ernest Duchesne* (1874-1912), které dokazují zcela jasně, že on předběhl Fleminga o několik desítek let. Jak tomu bývá u velkých objevů, pozorovací talent mívá větší význam než vědecké založení. Duchesne, stejně jako Fleming, vojenský lékař, si všiml, že podkoní ukládali sedla úmyslně na tmavá, vlhká místa ve stájích, aby se na kůži sedel tvořila vrstva plísně. Podle jejich mnohaleté zkušenosti plíseň blahodárně působila na infikované odřeniny na hřbetech koní. Duchesne dokonce provedl řadu pokusů s nemocnými morčaty, z nichž některým vstříkával plísňovou substanci. Záhy (1897) zjistil, že "očkováná" morčata se nápadně rychle uzdravila, zatím co ostatní chorobě podlehla. Práci mladého a neznámého lékaře nechtěl nikdo věnovat pozornost, ani pařížský Pasteurův ústav, který ji založil bez povšimnutí, aniž by se do obsahu zprávy vůbec podíval. Tím zpráva zapadla. Duchesneho životopisec Richard Barry správně uvažuje, že při větší pozornosti oficiální vědy mohlo být mnoho tisíc životů zachráněno již v první světové válce.

Duchesne zemřel ve 38 letech (1912), zcela ironicky na tuberkulosu. Je nutno poznamenat, že Fleming o pokusech a výsledcích svého francouzského kolegy neměl ani nejmenší tušení. L.M.

BRATRSTVÍ MĚST ZAČÍNÁJÍ OPADAT ?

V prvních letech po sametové revoluci neznalo ve světě nadšení pro svobodné Československo téměř mezí. Kdekdo chtěl pomoci, nejen domácí, ale celý svět věřil ve schopnosti, elán a v dobrou vůli českého i slovenského národa. Jedním z projevů tohoto nadšení byla i bratrství či družby, uzavírané mezi městy Holandska a ČSR. Jejich počet se blížil k sedmdesáti. Některá byla velice plodná, některá jsou taková dosud.

Po deseti letech se však zdá, že nadšení začíná pomalu opadávat, holandští partneři začínají být zklamáni liknavostí svých protějšků, jimž chtěli upřímně pomoci a usnadnit jim vstup mezi sebe do Evropy. Je ovšem nutno konstatovat, že za toto zklamání nenesou vinu města sama, ale především celostátní politika, která Čechům čekací dobu vstupu do Evropy stále prodlužuje. Lid holandský si též začíná všimnout jemu, a nejen jemu, nepochopitelného nárůstu sympatizantů se smutně proslulou KSČ, a je celkem samozřejmé, že od takové prognózy se odvrací včas. Každý je svého neštěstí strůjcem..., říkají přísloví.

Jedna vlaštovka (zatím) jaro nedělá, ale jako první se hlásí holandské město Almere, které podle tisku ruší družbu s Českými Budějovicemi po desetiletém trvání. Zrušení družby ušetří občanům almerským asi 25 tisíc guldenů. Almere však zůstává v družbě s městy Aalborg (Dánsko) a Kumasi (Ghana), u nichž spolupráce není pouze "jednosměrným provozem", jako tomu podle občanů Almere bylo v případě Českých Budějovic. L.M.

ČEŠTÍ EMIGRANTI VE SVĚTĚ

Podle Československého ústavu zahraničního (ano, toto jméno mu zůstalo i po rozdělení) žije ve světě něco málo přes dva miliony emigrantů (Čechů, Moravanů a Slezanů). Nejvíce v USA: 1,3 milionu, dále Kanada 51 tisíc, Německo 45 tisíc, bývalý SSSR 30 tisíc, Rakousko 20 tisíc, Izrael 18 tisíc (včetně Slováků), Švýcarsko 9 tisíc, Austrálie 15 tisíc, Jižní Afrika 8 tisíc. Kolik v Holandsku se mi nepodařilo vypátrat, ač jsem se různě dotazoval. Ví to snad někdo? L.M.

IN MEMORIAM: JANA PAROUBKOVÁ

Od 3.7. do 3.10. 1999 byla v populárním muzeu vláčků a hraček *Rail-Toy Museum* v Oostvoorne přehledná vzpomínková výstava české sochařky Jany Paroubkové (1940 - 1987). Objekty Jany Paroubkové, vesměs větších rozměrů, velice kontrastovaly se stálou sbírkou starých hraček a vláčků, ale naprosto ne rušivě. Naopak, instalace spíše symbolicky připomínala kontrasty v sochařčině životě. Absolventka pražské Akademie výtvarných umění zvolila, spolu s manželem, po potlačení Pražského jara 1968 svobodu, a zakotvili na holandské půdě, nejdříve ve Venlo a po krátkém pobytu v Leerdamu se definitivně usadili v Oostvoorne.

Nejčastějším materiálem sochařky byl bronz a mosaz, pro které po počátečním období portretů našla nové, velmi osobité formy. Dříve než došlo k definitivnímu rozvinutí tohoto údobí, které nakonec vytvořilo image umělkyně, je nutno připomenout krátké tvůrčí období v Leerdamu, kde spolupracovala se známým holandským sklářem Willemem Heesenem. Teprve od roku 1979, kdy se Paroubkovi usadili v Oostvoorne, ve velkém domě, jehož značnou část zabíral prostorný ateliér, se tvůrčí elán Jany mohl plně rozvíjet.

Sochařina v kovech není jen tvůrčí práce, ale ve značné míře i dřina. A zde začínají ony zmíněné kontrasty. Jedním z nich byl pohled na Janu, ženu mimořádně pohlednou a vždy vzorově elegantní, při práci v montérkách a hrubých rukavicích, jak dobývá mohutný kovový odlitek z formy, a pomocí ručních a elektrických přístrojů v oblacích prachu svůj výtvar upravuje "do finišu", brousí a leští ušlechtilý kov.

V počátku let osmdesátých byla Jana Paroubková pravidelným hostem v renomované holandské galerii Hüsstege v 's-Hertogenbosch, s níž dobývala mezinárodní uznání pravidelnou účastí na Art Basel, světové výstavě umění. V tomto údobí nalézáme další kontrast. Jana Paroubková, dosud mistrně ovládající monumentální tvorbu i techniku zpracování tvrdých, těžkých kovů, přibírá zcela nový materiál: zvláště zpracovanou papírovou hmotu (manželem-chemikem preparovanou), a novou techniku, jakousi monumentální muláž přímo na živých modelech. Umělkyně zde není, díky tvárnosti a především lehkosti materiálu, omezena rozměrem a tak vznikají několikametrové muláže, jichž základním motivem je krása ženské postavy.

Kontrastem skončil i život Jany Paroubkové, život šťastně a s požitkem žitý, plný plánů do budoucna. Skončil pro ní a jejího manžela během tragického vteřinového okamžiku.

Bylo to v zimě 1987, v Rakousku, při nemilosrdně kruté autonehodě.

L.M.

JANA BERANOVÁ

vydala v nakladatelství *De Geus* svou novou holandskou sbírku básní *Tussen de rivieren*. Autorka se tentokrát inspirovala řekami Maas a Vltava, což také uvedla v osobním věnování při autogramiádě. Sbíрка byla pokřtěna v rámci International Poetry festival v Rotterdamu a první výtisk předala autorka na slavnosti osobně novému starostovi Rotterdamu I.W.Obsteltentovi. J.K.

EVA PILAROVÁ 60 LET

Populární zpěvačka našeho mládí a Semaforu oslavila v srpnu šedesátiny. To to utíká! Po Semaforu Rokoko, orchestry Karla Vlacha, Karla Krautgartnera, Gustava Bromy a Českého rozhlasu, o Ferdinandu Havlíkovi nemluvě. Koncertovala po celém světě, bylo prodáno téměř půldruhého milionu jejích desek (platinová deska), a od roku 1991 je ředitelkou kulturního oddělení Čs. institutu v Los Angeles. Opět jedna brňáčka se proslavila.

L.M.

LIBRI PROHIBITI NA INTERNETU

Známá knihovna Libri Prohibiti byla připojena do sítě internetu. V rámci zrychlení komunikace můžete nyní využívat novou e-mailovou adresu **libpro seznam.cz** Můžete též vyhledat prezentaci na webových stránkách <http://libpro.cts.cunicztoo> - Adresa Senovážné nám. 2, 11000Praha 1 zůstává.

J.K.

MARTA KUBIŠOVÁ, RECITAL A SYMPOSIUM 1999 LADISLAV MALINSKÝ

Dvojí vystoupení Marty Kubišové a populárně-vědecké Symposium byly důvodem, proč jsme toto číslo Listů poněkud pozdrželi, abychom se v nich o výše uvedených událostech mohli zmínit.

Zpěvačku Martu Kubišovou nemusíme našim čtenářům představovat, i když pro některé to bylo setkání po více než třiceti letech a pro jiné první osobní setkání se ženou, o níž mnoho slyšeli. Kubišová sama, vzpomíná-li na svůj dosavadní život, mluví o "dvou kariérách"; první, závažná a mnohoslibná, byla přerušena vpádem okupačních vojsk (1968) a následným totalitním režimem. Její neskrývaně protestní píseň *Modlitba pro Martu* se stala tajnou hymnou kruté postiženého národa přesto, nebo právě proto, že její interpretka se velmi rychle ocitla na černé listině a bylo jí znemožněno vystupovat po příštích téměř dvacet let.

Sametovou revolucí začíná ona "druhá kariéra", dnes trvající přibližně deset let, kariéra, na níž jsme byli tolik zvědaví. Jak vypadá, jak zpívá, jak se vyrovnala s dvacetiletou nucenou přestávkou - a jiné dohady a snad i pochybnosti nám vrtaly hlavou. Troufám si říci za generaci těch, kteří pamatují její "první kariéru", že její umělecký vývoj nebyl přes všechny ty ústrky nijak narušen a že ta nezapomenutelná *Modlitba pro Martu* zněla dnes stejně silně a vyvolávala stejné mrazení po těle, a někdy i slzu, jako v těch pohnutých kalných chvílích tehdy. A jistě nejsem sám. Mohutná reakce a "standing ovations" obecnstva po přednesu *Modlitby* v závěru recitálu na rezidenci naší ambasády 7. října to přesvědčivě potvrdily.

Ovšem jistý rozdíl zde byl, ale na poněkud jiném poli. Marta Kubišová vyzrála jako člověk, jemuž osobní úspěch, za který z velké části vděčí vrozenému, či darovanému talentu, nestačí k naplnění života. Marta Kubišová využila své popularity k prohloubení své dávné lásky, která se nyní stala jejím posláním. Ale poněkud předbíhám.

Když jsem se s paní Kubišovou procházel ulicemi Den Haagu došlo na velmi prozaickou otázku, jakou jsme zvyklí klást všem návštěvám: *Chcete si tu něco koupit, nebo něco někomu přivést domů?* Odpověď po krátkém zaváhání začala stejně prozaicky: *Ani snad né, možná tenisky, odřela jsem si paty a sotva chodím. Ale to není tak nutné. Ale psům musím něco přivést!* Touto odpovědí jsme se dostali na společného jmenovatele, a další konverzace, i při obědě, byla pak monotematická: zvířata vůbec a psi zvlášť. Pouze teoreticky jsme představili své psy, ona svého vzácného azavaka (původem od Tuaregů z Afriky), já svého, čtenářům NL již známého Šadraka, vyměnili jsme si své psí zkušenosti a zážitky, a pak se paní Kubišová rozhovořila o své práci ve prospěch divoké a ohrožené zvěře v celosvětovém měřítku, líčili jsme si hrůzné způsoby nesmyslného a zjištěného hubení některých dnes ji krajně vzácných druhů zvěře (shodou okolností je článek na toto téma v tomto čísle Listů), při čemž se můj kapesní diktafon závistí obracel zapomenut doma v šuplíku. Poprosím ale paní Kubišovou o příspěvek k tématu do některých příštích Listů, nerad bych se dopouštěl nepřesností. Já si totiž tohoto posláni Marty Kubišové nesmírně vážím.

O několik dnů později, přesněji 9. října, na již známém místě v Baarnu, se konalo již čtrnácté populárně-vědecké Symposium, s poněkud předčasným tématem *Naše společnost na konci tisíciletí*. Pořadatelé zřejmě podlehli nátlaku médií, která se snaží nás přesvědčit, že nynější rok 1999 je posledním rokem našeho dvacátého století a druhého tisíciletí, což ovšem není pravda. Každé desetiletí, století nebo tisíciletí končí v naší decimální soustavě nulou, nikoli devítkou jako rok letošní, máme tedy do konce milenia ještě přes čtrnáct měsíců čas. Stejně třeba padesáté narozeniny oslavujeme když je nám 50 let, nikoli 49. A tak podobně. Za toto zmatení roku vděčíme počítačům, které skutečně očekávají problémový konec roku 1999, neb většina jich je programována pouze na poslední dvě čísla letopočtu, tedy 99, po nichž nastoupí nutně dvojčíslí 00, při čemž první dvě čísla 19 zůstávají, což by znamenalo návrat do roku 1900. Nebýt počítačů, nikdo by si plynulého přechodu 1999-2000 asi nevšiml, jako si nevšiml přechodu let třeba 1989-90. Zdržel jsem se u tohoto problému poněkud déle, protože i přednášející vzali problém počítačů

za svůj, aniž by to ovšem náplň jejich příspěvků ovlivňovalo. Pouze se domnívám, že je nutno si vtírající se nadvládu počítačů uvědomit, dříve než pohltí i logickou úvahu. Tedy opět do Baarnu.

Proti minulému ročníku trpěl letošní mírnou rozháraností, čímž byly ztraceny cenné minuty, které se nepodařilo uvádějícímu dr. Hroudovi získat zpět a které pak citelně a nenávratně chyběly v závěrečné diskusi, která mohla být poutavým úsekem dne.

Předsedkyně dnes již téměř neviditelného Spolku Líba v. Dijk se pokusila trochu oživit historii jeho vzniku a po ní se ujala svého již téměř tradičního projevu velvyslankyně Helena Bambasová. V začátku přečetla věcné poselství konzulárního oddělení, které přineseme v příštím čísle NL, a pak nás všechny překvapila (i když jsem něco podobného tak trochu očekával) kaskádou vtipného líčení, jak se pokrok třicátého století projeví v našich domovech a domácnostech a jaké mohou být jeho důsledky na duševní rovnováhu jedince. Doufám, že i tento projev se mi podaří získat pro NL. Nemohl jsem si ale odpustit (asi proti protokolu) otázku, zda by nechtěla si z tohoto spisovatelského žánru učinit hlavní povolání a velvyslankyňstvím si pouze přivydělávat.

Po krátké přestávce (dosud jsme časově podle plánu) čekalo další překvapení v podobě přednášky dr. Pavola Ivanyiho *Biomedicina na sklonku 20. století*. Přednáška byla totiž mistrnou ukázkou, jak je možno velkou vědu zábavnou formou srozumitelně podat různorodému obecenstvu tak, aby při tom neutrpěla ani věda ani obecenstvo. Pokud se autor prognosticky věnoval možnostem, které by lidstvo mohlo očekávat ve století příštím, utvrdil nás v přesvědčení, že bude naléhavě nutno nadřadit v otázce významu genů význam zdravého rozumu dříve, než bude pozdě, jako je tomu již dnes kupř. v otázce klonování. Pro závěrečnou diskusi zde budou výše zmíněné ztracené minuty chybět nejvíce.

Svým způsobem byla i překvapením tendence přednášky pražského historika a filozofa prof. Jana Příborského, který se zcela upnul na kritiku současného stavu společnosti v Čechách a na velmi subjektivní srovnávání různých politických údobí. Ohlas jeho názorů, kritik a pojetí se přenesl i do následné polední přestávky a pokud jsem mohl posoudit a poslouchat, převládala velkou většinou nesouhlas, opět podle mého soudu, oprávněný. Nedostatek diskusních minut ošidil přítomné o velmi žádoucí polemiku.

Po obědě následovalo nedočkavě očekávané vystoupení Marty Kubišové, které uvedl, provázel v improvizované funkci zvukotechnik a uzavřel krátkým rozhovorem ředitel Českého centra ing. Jaroslav Kantůrek. Budiž zde zaznamenáno, že všech svých úkolů, včetně zvukotechnické premiéry, se zhostil bez slyšitelných závad. O Martě Kubišové byla již zmínka na začátku a i zde došlo ke spontánním ovacím a osobním emocím, jak ani jinak nebylo možno. Marta Kubišová budí příliš mnoho vzpomínek na doby zlé i dobré.

Poslední úsek zahájila paní Michaela Swinkels úvodem do *Futurologie se zvláštním zřetelem na tajemství milenia*. Futurologie je věda o tom, co nás čeká a doufám i mine, protože jinak by to byl nadbytek hororu, kterému se bude muset lidstvo nevyhnutelně vyhýbat, dokud si samo nezvolí cestu k sebezániku. Poněkud uklidňující je, že v záplavě předvídaných katastrof a zániků světa všech těch krátkozrakých až slepých mládenců a pouze pravopisem se lišících různých těch Sibyl, se některé udály už v minulosti a že jsme tedy některý ten konec světa už nenávratně prosvíhli. Ovšem hezky se takové povídání poslouchá, ještě lépe s patřičným humorem, a ani jsme nezaznamenali, že jsme nepozorovaně přetáhli hodně cenných minut.

Poslední přednášející dr. ing. Josef Adámek, častý host Symposií, nikdy nezklame překvapujícími náměty, čísly a výstižnými závěry, tentokrát o *Parapsychologii a psychotronice*. Není zde možné ani vyjmenovat názvy všech citovaných odvětví těchto dosud ne zcela probádaných věd a musím se spokojit s ujištěním, že přednášející ani tentokrát nezklamal a že i jeho zajímavé závěry byly obětí nedostatku diskusních minut. Škoda.

Jak již řečeno, programovaná panelová diskuse se sice konala, ale i pod přísným vedením Věry Pokorné zůstala pouze torzem toho, co by si byla zasloužila, nebýt oněch ztracených minut. Snad to bude poučením pro příští organizátory. Sotva zbyl čas na obvyklý uzavírací projev dr. Hroudou a nezbyvá, než se těšit na Symposium příští.

ITÁLIE PERSPEKTIVOU PSÍ

VÁCLAV ŠADRAK II.

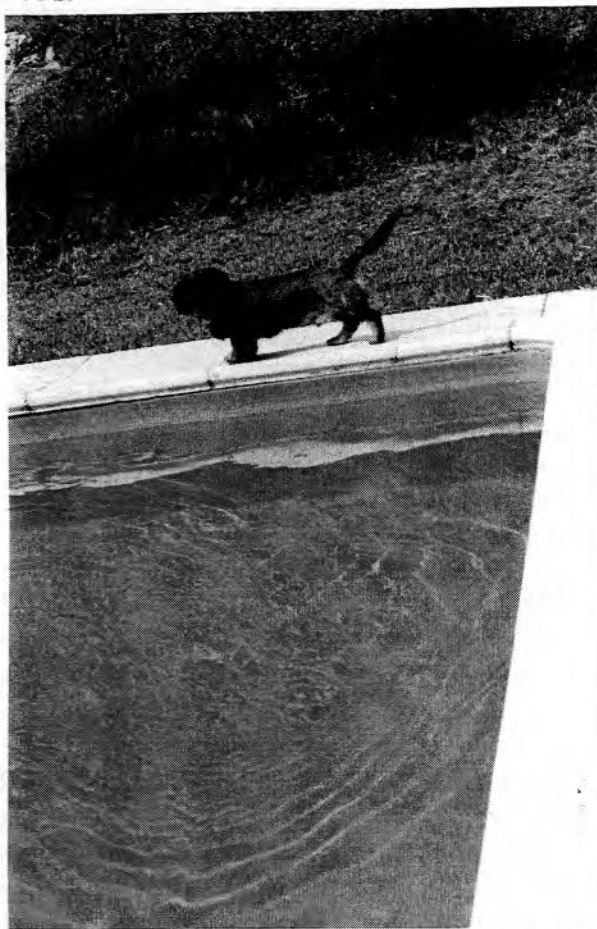
Já už v Itálii jednou byl, ale jen na pár dnů koncem května. To jsme bydleli v hotelu s přeškrtnutým psem u vchodu, ale moji voditelé si řekli buď všichni tři nebo nikdo, a stejně si nikdo nestěžoval. Ani jsem tam mnoho škody nenatropil, pouze jedna hotelová deka doznala značné úhony, když mne jednou nevzali sebou na výlet.

Teprve teď to bylo na celou dovolenou několika týdnů. Moji voditelé sem jezdí na stejné místo už mnoho let, do kopců nad jezero Garda, na místo klidu a pohody. Jsme poslední barák v horách, nad námi už jen skály, někdo tomu říká orlí hnízdo, ale tak malé to zase není. První barák směrem dolů je asi kilometr serpentýn pozorného řízení. Před třemi roky tento objekt asi padesáti hektarů kopcovitého olivového háje změnil majitele, ale nový majitel pronajímá jeden komplex mým voditelům dál, jakožto "starým osadníkům". Je to mnoho set let starý kamenný dům, uvnitř kompletně modernizován a vybaven elektrickým zařízením, kuchyně s myčkou i troubou, všude teplá voda, koupelna, sprchy a 2x WC, satelitová TV a pár metrů ke swimming poolu s kontrolovanou vodou. Pro případ nutnosti krb a dobře fungující ústřední topení v celém domě. Víc si přát nelze ani hýčkanému psovi. To jen abyste věděli, že nejsem v nějakém kampu, kde jsou jen chundelaté fifinky s mašlema a rolničkami, které drže vrčí na nás psy z ochranného klína svých paniček.

Ale zase naopak si nemyslete, že ten bazén je olympijských rozměrů. To ne, na délku deset poctivých metrů, široký asi pět a různě hluboký. Můj voditel ho dokonce jednou přeplaval docela sám, bez vzduchových polštářů a ještě k tomu napříč. Bylo to tak: on neměl sebou ty nafukovací manžety na pažích, jako nosívají batolata do bazénů, ale protože si kontroluje vysoký krevní tlak tak si vozí takovej ten manžetovej tlakoměr. Tak ten si navlík' před přeplavbou bazénu na levou paži, nafoukl a vydal se na plavbu.

Jenže on tu manžetu pro jistotu pokusu poněkud přefouk' a v půli bazénu (napříč) dostal do levé paže křeč a šel tudíž levou stranou ke dnu. Kdesi u dna nahmatal ten vypouštěcí ventil té manžety, probublal a silou vypouštěného vzduchu se opět vynořil nad vodou. Zbytek cesty pak došel.

Mne tam taky chtěli, ale já se nedal, já se stojatých vod bojím, takhle do moře, do vln, to jó. Takže jestli umím plavat se zatím nezjistilo a voditelé tápou. Ale dobře jim tak, alespoň mne nebudou strkat do neznámých vod.

Já jezdím autem rád a dlouhé cesty mi nevadí. Buď spím na zadním sedadle, nebo když na střídačku řídí voditelka, tak mne voditel vezme na klín a když je horko, tak mi sroluje okno (už vím, kterým knoflíkem se to dělá), a já vystrčím čumák, hlavu a uši proti větru a pozoruji, co se děje na silnicích. Tady

v Itálii se jezdí docela jinak. Ze začátku jsem se bál, zejména na těch úzkých horských cestách, tam se bojím hlavu vystrčit. Ale celkem se cítím bezpečnější, asi je to tím, že je tady málo belgických auťáků, těch já se v Holandsku bojím. Nikdy nevím, co jejich řidič udělá a jestli s rozežhaveným pravým blinkrem nezahne přecejem doleva. Ale taky tady nemám moc rád auta s německými čísly. Němci jsou páni na autostrádách, v bílých košilkách a často s cigárem, aby bylo jasné, že mají v autu klimakterizaci (nebo něco podobného, já to neumím dost dobře vyslovit, ale vy víte co myslím). Ale jak přijdou na úzký okresky tak jsou s uměním u konce, mají málo místa a každá zatáčka je překvapuje. Takže zdržují provoz a za nima se táhne fronta. Švýcaři taky zdržují, ale ti zase kvůli čistotě prostředí jezdí pomalu, takže jejich auta jsou na silnicích déle a déle to prostředí zašpiňují. Ale to jim nedojde, ač když je předjíždíte, provinile si prstem klepají na čelo. Taliáni jezdí jako zrychlený film, dalo by se říci riskantně, ale vědí co dělají, z těch strach nemáme. A nejvyšší povolenou rychlost respektují asi jako já zavolání, takže pro to mám pochopení a voditelům to promírám.

Itálie má pověst dobrého jídla, což já mohu potvrdit až tady. V Holandsku mne sice voditelé vzali jednou do italský hospody, ale nedali mi ani ochutnat, musel jsem celou dobu sedět pod stolem, abych nerušil okolí. Naštěstí tam měl někdo uložený paraple, které jsem z dlouhé chvíle trochu ožral, takže tam zůstaly pouze ty smutně trčící dráty jeho kostry. Prý do té hospody teď ani beze mne voditelé nesmí. Ale co paraple, stejně mi moc nechutnalo. To voditelova kreditkarta banky ABN-AMRO byla lepší sousto, i když se zlobil. Bylo to těsně před odjezdem a vydání nové tam trvá čtrnáct dní, tak jel bez ní. To v Česku to udělají za den, máme zkušenosti.

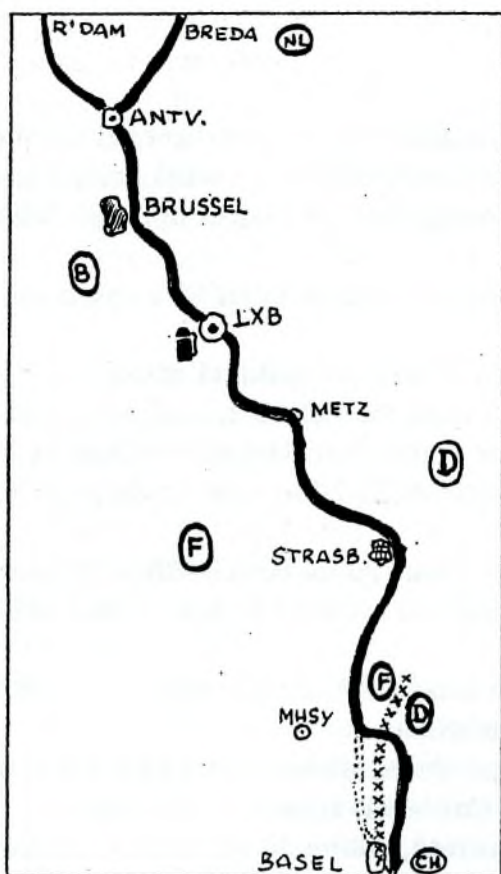
Ale zpátky k tomu jídlu. Tady jsem poprvé dostal něco od stolu (abych prý nezlobil, takže už vím jak na to), a sice okraj pizzy, a to teda bylo pochutnání. Asi to bylo vidět, protože potom chodili moji voditelé pořád na pizzy a vždy jsem něco dostal. Kde jsou ty časy. V hospodách se mi tu líbí, hlavně v těch italských, tedy kam chodí Italové. Jsou

vždy plné, pes tam neslyší vlastní zavrčení ani štěk, jak je tam kravál, ale pořád je na co koukat. A vždy něco ukápne.

V Itálii chodějí lidé hezky oblíkaný. Čistá bílá košile tam nevymřela jako v Holandsku, i ženský jsou tam chutnější než u nás. Muži si dávají víc pozor, aby jim nebylo u krku vidět triko pod košilí a ženy si hlídají, aby jim ramínka, krajky a sponky upocených podprsenek nečouhaly zpod polohalenek bez rukávů. U nás to spíše ukazují jako novou módu, inu jiná kultura. Ale v obchodech pro turisty (prošel jsem jich dost) je vedle překrásných dyzajnů taky hodně škváru a nevkusů, snad víc než u nás. Je to země kontrastů ve všem, v architektuře, v bydlení, i v těch drobnostech. Vedle produktů pana Alessiho lze vidět plastické krucifixy, vedle vzdušných staveb z oceli, dřeva a skla rodinné domky, připomínající socialistický realizmus, podobné jako jsem viděl na periferiích Prahy. Ale stejně bych se sem ještě rád někdy podíval. Lidé si sice moc nás psů nevěšmají, ale když ano, tak jdou k nám nízkým jezefčikům do kolen, a to lahodí.

Taky jsme navštívili dům i v Holandsku známého malíře Dydka na druhé straně Gardského jezera. Jeho obrazy mne moc nezajímají, ty ponechám lidským labužníkům, ale oni mají doma celkem tři velké psy, jimž jsem byl představen (nebo naopak). Velice jsem si připadal, neb ten největší se mne bál natolik, že zalezl zmateně se třesa za paní domu na pohovku, ve snaze se přede mnou schovat. To se mi ještě nestalo, vždyť mne znáte a víte, že nejsem žádný drak.

Ještě bych vám za to, že jste mne trpělivě dočetli (-y) až sem, dal rád dobrou, i když pouze odposlouchanou radu, jak se dostat nejpříjemněji do Itálie z Holandska. Můj voditel přiznává, že asi dvacet let jezdil vícekrát do roka jako tupec obvyklou trasou přes Německo, buď vpravo nebo vlevo podle Rýna, do Basileje, pak přes Švýcary, Gotthardtským tunelem na Como a do Itálie na Milán, a pak už různě podle místa určení. To znamená vždy přes 600 km Německem po jednotvárných dálnicích, kde víte, že příštích 300 km bude na vlas stejných jako 300 km právě ujetých, s nadějí na několik zácp, díky úpravě silnic nebo nehodám.

Ovšem užívání německých dálnic je, a ještě dlouho bude bezplatné.

Nyní moji voditelé každému doporučují (proto to i já vím) trasu jinou, a to přes Belgii, Luxemburg a Francii, která sice přes Francii stojí asi 20 guldenů, což je důvodem, že je málo používaná (zejména nákladáky), a vede většinou zajímavou krajinou. Tedy: Belgie (Antverpy - Brusel) - Luxemburg (lacný benzin) - Metz - Strasburg a směr Basel. Ale zde pozor. Voditelé naléhavě doporučují na úrovni odbočky do Milhůz odbočit doleva do Německa a těch pár kilometrů ke švýcarské hranici dojet Německem, abyste objeli Basel. Zůstanete-li na francouzské straně, musíte projet městem a to je velmi zdouhavé. Tento manévr se mnohonásobně vyplatí, neb je časově kratší. No a pak už se nic směrem na Milán nemění. Přes Švýcarsy a Gotthardem na italské hranice a na Milán. Snad ještě něco: Pokud bude hrozit zácpa před Milánem (hlavně ve všedních dnech), je lépe včas zvolit silnici nižšího řádu.

*Autor (*10.11.98) je hrubostý jezefčík, autodidakt, ve zkušební době na dopisovatele NizoListů*

JSME RÁDI, ŽE VÁM MŮŽEME NABÍDNOUT INZERCÍ V NIZOZEMSKÝCH LISTECH

JE SICE LEVNÁ, ALE MŮŽE ZABRAT !

ZKUSTE TO A POSUŽTE SAMI

CENY :

(Šíře inzerátu max. 160 mm, tj. celá šíře stránky)

Celá strana, cca 160x240 mm, jedno číslo f 100.-, celoročně f 350.-

Půl strany, cca 160x120 mm, jedno číslo f 60.-, celoročně f 220.-

Čtvrt strany, cca 160x60 mm, jedno číslo f 40.-, celoročně f 145.-

Osminka pro profesionální sdělení, cca 6 řádek textu v rámečku 160x30 mm, jednorázově f 25.-

Objednávku se zněním inzerátu pošlete na adresu DOPISY, příslušný obnos na konto Kruhu přátel NL s označením INZERCE. Povšimněte si též data uzávěrky čísla. Všechny tyto údaje naleznete na rubu přední strany obálky.

**** podle neomylného **internetu**, zdroje informací pro každého, kdo si není jist co si sám myslí, je známo, že šachový velmistr **Kasparov** (<http://zone.msn.com/kasparov>) ovládá patnáct jazyků. V rozhovoru s tiskem (bez technicko-elektronických pomůcek) to Kasparov upřesnil: "Mluvim rusky a anglicky". Tečka.

**** každoročně umírá násilnou smrtí v rybařských sítích **80 milionů delfinů** a jiných vodních savců.

**** podle údajů Spojených národů **chybí v dnešním Rusku 5,9 milionů mužů**, v sousední Ukrajině 2,6 milionu a v ostatních zemích bývalého Východního bloku 1,2 milionu. Ještě více zarážející je, že **průměrná délka života** v Rusku klesla v posledních čtyřech letech na 58 let.

**** podle výzkumníků University of Maine (USA) proslulé El Nino začalo řídit poprvé před 5800 lety.

**** 23% dospělých Irů je **negramotných**. V Evropě je předčí pouze Poláci: 42%. Je to možné ?

**** pravděpodobnost úmrtí na **choroby cévního oběhu** se čtyřikrát zvyšuje u lidí s vážnými depresiemi.

**** 85% dětí ve školním věku je v Taiwanu **krátkozrakých**. Podle prognózy bude zakrátko polovina světového obyvatelstva postižena stejnou odchylkou.

**** za celou dobu nákladných prací poněkud vztyčit proslulou **šikmou věž v Pise**, které začaly letošního února, se to podařilo pouze o 5 milimetrů. Což takhle zkusit to s Viagrou ?

**** každoročně dochází na světě k **50 milionům potratů**, z toho 30 milionů v rozvojových zemích.

**** zmínku o **ženách na Everestu** v minulém čísle je nutno doplnit chválou žen, že s tím počkaly až do letoška. Podle výzkumu japonské university v Kyushu měl totiž Everest před miliony let výšku přes 15 tisíc metrů, což by vyžadovalo podstatně větší úsilí.

**** osmnáct amerických států odmítlo zavést **metrický system**, ač vláda vynaložila na jeho uznání přes 70 milionů dolarů.

**** ve státě **Niger** umírá ročně 320 dětí z tisíce obyvatel. Proč ještě ?

**** v Japonsku v roce 1988 bylo téměř **33 tisíc sebevražd**, což je o 35% víc proti roku před tím.

**** asociace sportovních novinářů z 53 zemí světa volila v Budapešti nejlepší sportovce století. Mezi nimi je i **Emil Zátopek**. Zátopek byl v roce 1951 zvolen sportovcem světa.

**** počet lidí ovládajících **internet** se odhaduje ve světě na 150 milionů. Polovina jich žije v USA.

**** **internet** se svými možnostmi **není zcela bez nebezpečí**. Téměř 40% Američanů volá po nezávislé kontrole této media-velmoci. Ve střízlivém Německu dokonce přes 70%. Něco na tom asi bude.

**** jmění vládnoucího rodu **Lichtensteinů** se odhaduje na 5.3 miliard dolarů, jmění v Anglii vládnoucích **Windsorů** na 4.3 miliard téže měny.

**** **otroctví** není ještě výlučně otázkou historie. Stále ještě žije na světě 27 milionů lidí v jakési formě otroctví.

**** celkový **příjem Vatikánu** za rok 1998 byl 204,7 milionů dolarů. Zaplať Pánbůh. Z toho utratili vatikánští vladaři 203,2 milionů téže měny. Takže jim ani tak mnoho nezbylo.

**** 24.8.99 zemřel při jednodenní návštěvě Německa arcipat **benediktinského kláštera v Břevnově Anastáz Opasek**, ve věku 86 let. Osobnost tohoto nesmlouvavého bojovníka proti

všemu zlu jakékoli barvy nepotřebuje komentář.

**** v druhé polovině července a prvé srpna ovládly sdělovací prostředky Nizozemského království dva supraproblémy. Prvý bylo **zatemnění slunce**, škodlivost pozorování a bezpečné brýle, dávno již vyprodané. Pamatuji jako kluk, že k tomu tenkrát stačilo sklíčko, zakouřené v plameni natě od mrkve, jímž jsem se díval na něco, aniž bych věděl co to je. Druhým celostátním problémem byla **délka kalhot poštovních doručovatelů** v letních parných dnech. Národ, jako vždy, se rozdělil pro i proti krátkým kalhotám, k pouličním bojům nedošlo. Já bych je nechal roznášet třeba v bikini-plavkách (muži nahoře bez), pokud v takové uniformě budou roznášet včas, ba co dím, roznášet vůbec. K dohodě podle zvyku nedošlo, v Holandsku vzácná vedra včas opadla, a bylo to.

**** pro vás máme i pozitivní zprávy ze staré vlasti. Snižuje se tam totiž **počet sebevražd**. Jestliže v době totalitního řádění bylo v českých zemích registrováno za rok 1970 2824 sebevražd, klesl tento počet v nadějném roce 1991 na 1904 a v ještě nadějném roce 1996 dokonce na 1568. Pak celkem nepatrně stoupl na 1667 v roce 1997. Ale co bude dál ...?

**** 7. srpna 1899, tedy před sto lety, se narodil **Oldřich Nový**, rodák ze Žižkova. Po startu v Praze působil 16 let v Zemském divadle v Brně (ovšem), aby se 1935 vrátil do Prahy a založil své (Nové) divadlo v pasáži Alfa (tehdy Stýblově, pozdější příbytek Semaforu). Byl typem elegána - gentlemana, což dokazoval nejen na scéně, která dobyla Prahu, ale i později svým postojem v okupaci, kdy jeho snaha ochránit svou židovskou manželku skončila deportací obou. Po válce a po opětném shledání s manželkou se věnoval převážně filmu, roku 1954 se mohl vrátit na scénu do Karlína. Zemřel 15. března 1983.

**** silnice v ČR jsou stále přeplněny kolonami **silně přestárých automobilů**. Kupř. Škodovek model 120 jezdí ještě přes 440 tisíc v úctyhodném průměrném stáří přes 17 let. Modely Škoda obsadily prvních sedm míst nejrozšířenějších automobilů, na osmém místě dosud sedí neznámý Trabant s 85 tisíci čtvrt století starých exemplářů. O něco starších Žigulíků se dosud pohybuje přes 82 tisíc. Přece však vozový park ČR se pomalu omlazuje, jak ukazuje příklad oblíbených škodováckých stodvacítek. Za celý minulý rok jich ubylo 12 328, kdežto za letošní pouze pololetí 9 285. Jen houšť!

**** počet **českých Romů**, žádajících o vstupní povolení do Británie, stoupl letos v srpnu na 600 (192 rodin), další zvyšování lze očekávat. Zůstane-li u těch šesti set měsíčně, bude romský problém za cca 28 let zlikvidován. Stejně tak vstup do civilizované Evropy.

**** 23. srpna 1939, tedy před šedesáti lety, podepsali ministři **hitlerovského Německa** (von Ribbentrop) a **stalinského Ruska** (V.Molotov) památný bratrský pakt, který přes krátké trvání byl počátkem dlouhotrvající nemravné poroby mnoha států, Baltických republik nejdříve.

!! NEPŘEHLÉDNĚTE !!

Finanční adresa Listů a Spolku je: 1701 VP HEERHUGOWAARD

POSTBANK 606 53 37

Korespondenční adresy jsou:

Rijnstr. 27, 1823 EA ALKMAAR (převážně Spolek)

Sirtemastr. 287, 2513 XL DEN HAAG (převážně Listy)

**POUZE VČASNÝM VYROVNÁNÍM DLUŽNÉHO PŘEDPLATNÉHO NÁM
UMOŽNÍTE DALŠÍ VYDÁVÁNÍ LISTŮ. OPĚT ZÁLEŽÍ NA VÁS !**

DIVOKÉ ZVĚŘE VALEM UBÝVÁ

LADISLAV MALINSKÝ

Dnes si těžko někdo dovede představit, kolik bylo ve východní Africe divoké zvěře před několika sty léty. Stačilo ale si poslechnout vyprávění starších lidí, pamatujících dobu před pouhými padesáti či šedesáti léty, abychom poznali, že divoké zvěře bylo tenkrát mnohem víc a že jí valem ubývá. Statistická čísla přežívajících zvířat jsou celosvětově zdrcující. Východní Afrika je sice stále na zvěř nejbohatším koutem černého světadílu, ale musely zde být zřízeny rezervace a některé druhy bylo nutno postavit pod ochranu zákona, aby nezmizely navždy s povrchu zemského.

Při tom obyvatelé Afriky nebyli nikdy vášnivými lovci a nezabíjeli zvěř pouze pro potěšení z lovu a zbytečně. Pokud potřebovali (celkem vyjímečně) maso k jídlu, měli domácí zvířata a teprve tehdy, když došly domácí zdroje, vypravili se na lov divoké zvěře a ulovili pouze tolik, kolik právě potřebovali. Občas si počíhali na nějakou škodnou, nebo bojovali se šelmou, byli-li napadeni. Tyto důvody nemohly ovšem počet divoké zvěře nijak ohrozit a dalo by se říci, že domorodci žili s divokou zvěří v jakési harmonii a navzájem se zbytečně neohrožovali. Domácí výroba zbraní byla dosti pracná a jistě i nákladná, a zbraní bylo více třeba na věčný boj se sousedními kmeny než na bezúčelné zabíjení nebo na zábavu.

Ani obávaní (a mnou obdivovaní) Masájové, jichž bojovníci jsou dosud postrachem sousedních kmenů a jejichž území bylo dlouho pokládáno za nedostupné, nebyli nikdy lovci. K obživě jim stačila rostlinná strava, jejich stáda krav vyjadřují převážně společenský status, krávu zabíjejí pouze o slavnostech a loví pouze zřídka, jako třeba při zkoušce dospělosti, kdy skupina mladých musí zabít oštěpem lva, což počet lvů nikterak neohrožuje. První cestovatelé, kteří se odvážili projít územím Masájů, nadšeně popisovali ohromná stáda divoké zvěře, zeber, žiraf, bůvolů, nosorožců, slonů, antilop, gazel a mnoha jiných, dosud nepopsaných. Kam se tato zvěř poděla a kdo má největší podíl na jejím částečném vyhubení je otázka poněkud složitá, pokud se ovšem nechceme spokojit s běžnou odpovědí, že hlavním důvodem byli lidé a obchod.

V zásadě je to pravda, lépe by vystihovalo říkat noví lidé, kteří do Afriky přišli odjinud, a obchod, který sebou přinesli. První obětí obchodu byli domorodci, ale zrušení otroctví a postavení otrokářství mimo zákon nutilo poohlédnout se po jiném zdroji. Nejlákavějším pramenem byla pochopitelně zvěř, které bylo všude dost. Cena slonoviny byla známa již dávno, rohy nosorožců byly další m artiklem a navíc i kůže se daly zpeněžit, byla-li po nich vyvolána poptávka. V Africe se usídlovali farmáři a zemědělství bylo všestranně podporováno. Velká zvířata občas ničila obdělávanou půdu, šelmy ohrožovaly dobytek, a obojí bylo vítaným signálem k hromadnému hubení těchto škůdců. Že msta byla asi větší než způsobená škoda, tenkrát nikoho nezajímalo, velká zvířata se většinou obydleným krajům vyhýbají a šelmy loví v ohradách jen vyjímečně. Import střelných zbraní značně usnadnil zabíjení, a i když domorodci dlouho zůstávali věrni svým oštěpům a šípům (i otráveným), začala v některých krajích vzkvétat pokoutní domácí výroba střelných zbraní. Lidé jsou všude tvorové vynalézaví, pokud mají proč.

Prostě způsobů jak a důvodů proč zabíjet zvěř valem přibývalo. Domorodci poznali cenu peněz a zvěř byla jedním z mála zdrojů, jak i oni je mohli získat. Cena za pouhé kilo slonoviny znamenala pro domorodce malé bohatství a pár sloních klů může vážit až osmdesát kilogramů. Dva rohy nosorožce sice váží pouhých asi pět kilogramů, ale cena za kilo byla čtyřnásobkem ceny slonoviny. I když mnoho z toho zůstalo za prsty zákonných i nezákonných překupníků, zisk byl příliš lákavý, než aby si ho nechali ujít, nebo, aby se nechali omezovat zákonem, který byl na ochranu zvěře vydán a který se snažil omezit černý trh zvířecími produkty.

Každý zákon vyvolává u určitých lidí odpor a touhu k jeho obcházení, to je zjev celosvětový. Prohibice stvořila podloudníky a zákon na ochranu zvěře pytláky. Opuštěné a odlehlé kraje Afriky s hojností zvěře poskytovaly pytlákům ty nejlepší možnosti a pytláci jich plně využívali. V některých krajích se dalo pytláčit doslova ve velkém. Nejhorší na pytláctví je, že hubí zvěř zcela neodpovědně a že za oběť této zřůdnosti padne daleko více zvířat než pytláci mohou užítkovat,

tedy zbytečně. Typickým příkladem toho je chytání zvěře do sítí, snad nejoblíbenější a snad nejohavnější způsob pytláctví. V místě, kde se očekává pochoduující stádo zeber, žiraf nebo gazel, je na nepříliš pevných oporách postaven dlouhý síťový plot. Jakmile zvířata v houfu narazí na plot síť se kolem nich uzavře a zmatená zvířata jsou zakrátko snadným cílem pro rány nožem. Ovšem pytláci mohou zpracovat jen část polapeného stáda, a protože ve zdejších slunci se mrtvolky rychle rozkládají, není možno ubitá zvířata uschovat na pozdější postupné zpracování, ať již pro maso nebo pro kůži. Je ovšem ještě jedna možnost, daleko krutější. Přežívajícím a v první fázi nadbytečným zvířatům přeřezávají pytláci šlachy na nohách, takže nemohou daleko odejít a později je snadné je opět polapit, zabít a zpracovat. Pokud se přece některým zvířatům podaří vzdálit se z dohledu pytláckého tábora, zahynou dříve nebo později bez povšimnutí a v mukách. Podobně je tomu i u ostatních pytláckých nástrah, jako jsou oka, dráty, či různé pasti a jámy. K zajištění úspěchu naklade pytlák mnohem více nástrah než kolik potřebuje zvířata, a jakmile potřebný počet polapí, nestará se již o ostatní polapená zvířata, která pak bezmocně hynou hladem. Je to nejsmutnější stránka pytláctví, daleko smutnější než skutečnost, že je zde překračován zákon. Strážci zvěře potírají pytláctví ze všech sil a velmi obětavě, mnoho jich svému povolání obětovalo životy, ale k úplnému vítězství by jich muselo být mnohem víc.

Nejbezpečnější, a zároveň i nejnebezpečnější zbraní pytláka jsou otrávené šípy. Nejbezpečnější proto, že i jen lehce postřelené zvíře podlehne v několika minutách účinku jedu a je snadno nalezeno, nejnebezpečnější právě pro rychlý a neselhávající účinek na všechny živé bytosti, tedy nejen na zvířata. S lidmi poraněnými šípovým jedem, třeba jen náhodou nebo nedopatřením, jsem se setkal pouze na pitevním stole a je známo, že zásah otráveným šípem udolá v několika minutách i slona, proč je často proti těmto ušlechtilým zvířatům používán. Návodu k přípravě šípového jedu čtenáře pro jistotu ušetřím. Protože na vyhlídnutého slona střílí své šípy většinou celá skupina lovců, mají pytláci své šípy označeny, aby nedošlo ke sporu, kdo slona zasáhl a komu tedy patří jeho kly. O nic jiného z tohoto obrovského zvířete nemá pytlák zájem, krom těch nejzvrhlejších, kteří uřezávají slonům i nohy a ty pak zpracují na různé stojany deštníků, popelníků či stolků pro stejně zvrhlé konzumenty, kteří si jimi zdobí svá obydlí. Ovšem slonovina, kterou lze nařezat na menší kusy a tak bezpečně dopravit k překupníkům, je kořistí nejhledanější. Protože správný šíp má být na konci opatřen peřím ze supů a luk má mít tětivu ze střeva žirafy, jsou i tato zvířata obětí pytláků, tentokrát pro vlastní potřebu. Supů je zatím dost, ale žirafy na tyto (a jiné) požadavky velmi doplácují.

Australský novinář Alan Moorehead uvádí v jedné ze svých četných reportáží z Afriky zajímavý postřeh. Věrnost slonů k raněnému druhovi je dobře známa; neopustí ho, dokud si nejsou naprosto jisti, že je mrtev a že veškerá pomoc a snaha postavit ho na nohy je marná. A pak prý často se seskupí kolem mrtvého druhu a rozdupou jeho kly na drobné kousíčky. Nikdo přesně neví proč. Jelikož není po ruce výklad jiný, nabízí se domněnka, že chtějí zničit právě to, pro co byl jejich druh zákeřně zabít. Snad se to zdá trochu podivné, ale je více podivností v životě a zvycích slonů.

Tak jako pytláci na celém světě jsou i jejich afričtí kolegové tvorové vynalézaví. Rozhodně se nevyplácí při pochodu podezřelou krajinou pozorovat pouze půdu před sebou, nebezpečí hrozí také shora, zejména pod stromy a na pěšinách vyšlapaných zvěří. Ty jsou totiž pro kladení nástrah nejvhodnější. Pokusím se popsat alespoň základní a nejčastěji užívané pasti a nástrahy, ať již nadpovrchové, povrchové či podpovrchové.

Začneme s jednou z nejoblíbenějších nástrah *nadpovrchových*. Základem je dutý kus dřeva, asi sedmdesát centimetrů dlouhý a různé síly, podlesvého určení. Toto duté dřevo, dalo by se říci trubka, je svisle zavěšeno a skryto v listí stromu nad pěšinou nebo nad místem, kudy chodí zvěř. Je-li trubka štíhlá, je v ní šíp s těžkým, zpravidla otráveným hrotem, je-li trubka tlustší, obsahuje jakýsi dřevěný palcát, jehož těžká hlava je omotána kusem ostnatého drátu, rovněž poťeného jedem. Na horním konci šípů nebo palcátů je závěsné očko, jímž je provléknut dřevěný klacík ve funkci závlačky, držící primitivní náboj - šíp či palcát - v ještě primitivnější hlavni. Ke klacíku je přivázáno tenké sisalové vlákno, toto pak svedeno důmyslně a téměř neviditelně k zemi a k jeho

konci je připevněna nenápadná větvička tak, aby visela několik centimetrů nad zemí vyšlapané pěšiny. V okamžiku, kdy zvíře na tuto větvičku narazí uvolní závlačku a vražedný šíp nebo palcát padá okamžitě rychle k zemi, kde zasáhne zvíře do hřbetu. Vše je velmi dobře vypočítáno, díky šípovému jedu stačí malé poranění, aby zvíře nedaleko této nástrahy zahynulo a bylo pytlákem snadno vystopováno. Někteří význační velkopytláci chránili tímto způsobem i přístupové cesty ke svým skrýším, v nichž dočasně žili a skladovali své kořisti. Netřeba říkat, že tentokrát nebyly tyto nástrahy určeny pro zvěř.

Typickým zástupcem *povrchových* nástrah jsou i nám dobře známé smyčky. Mají pochopitelně své uplatnění i v Africe, musí ovšem být trochu přizpůsobeny povaze lovené zvěře. Lze těžko předpokládat, že by jednoduchá smyčka udolala velké zvíře na místě, bylo proto nutno vymyslet smyčku pracující v pohybu. Je to způsob nejvýše krutý, ale pytláctví prvky soucitu nezná. Základem této nástrahy je obruč ze syrové větve, třicet čtyřicet centimetrů v průměru, do níž jsou po celém obvodu hustě vpíchány nebo zatlučeny železné nebo tvrdé dřevěné pruty, ale směrem do středu, takže hotový celek připomíná kolo velocipedu, jehož husté, špičaté loukotě nebo dráty se sbíhají v jeho prázdném středu. Ke kolu je připevněn několik metrů dlouhý řemínek nebo ostrý sisalový provaz, na jehož druhém konci je přivázána tlustá tyč z těžkého syrového dřeva. V místě, kudy chodí zvěř vyhloubí pytlák kulatou jámu, o něco menší než je průměr obruče, a překryje ji popsaným kolem a trochou suchého listí. Šlápne-li zvíře na tuto nástrahu, jeho noha propadne prázdným středem kola do nehluboké jámy a ostré hroty loukotí se pevně zaryjí do svalstva postižené nohy. Ve snaze zbavit se bolestivé přítěže se začne zvíře divoce zmítat, a protože v útěku mu brání ještě i těžká tyč na konci provazu, provádí svoje osvobozovací pokusy zpravidla v kruhu. Při tom se řemínek nebo provaz namotává na postiženou nohu a díky zátěži vláčené na druhém konci se kolem nohy stále těsněji utahuje. I když se zvířeti někdy podaří zbavit se zátěže, je už pozdě. Těsně zaškrcená smyčka okolo nohy vykoná své dílo. Zvíře nemůže odejít daleko, v krutých bolestech pokulhává a v naprostém vyčerpání je pak snadnou kořistí pytláka.

Nejprostší formou *podpovrchové* pasti je hluboká jáma s kolmými hladkými stěnami, dovedně zakrytá slabou vrstvou větviček, trávy a roští. Protože je někdy obtížné zvěř v jámě udolat, někteří domorodci jámy zdokonalují. Jedním ze způsobů jsou štíhlé tyče z pevného dřeva, asi stovacet centimetrů dlouhé, pečlivě na jednom konce zaostřené do jehlovité špičky, druhým koncem pevně zapuštěné do dna jámy. Takových tyčí může být zapuštěno do dna jámy i několik, podle velikosti jámy a podle velikosti očekávané zvěře. Spadne-li zvíře do jámy, nabodne se na tyče a buď v jámě zahyne, nebo jeho udolání nedá tolik práce. Tento druh pracné, ale také trvalé nástrahy je snad více než pytláky oblíben domorodci k ochraně ohrad, v nichž chovají domácí zvířata.

Jednu takto vybavenou past měli v okolí jedné vesničky asi stotřicet kilometrů od mé nemocnice. Nevím přesně na co lícili, ale do jámy spadla mladá žena. Do nemocnice ji dovezl její bratr osobním autem. Jehlovitě ostrý hrot tyče pronikl stěnu břicha téměř kolmo vzhůru, nabodl žaludek, prošel játry a zastavil se ve stěně bránice, maje dobře namířeno k srdečnímu hrotu. Rána v játrech mohutně krvácela, mezi úrazem a ošetřením uplynulo mnoho hodin, zostřených několikahodinovou cestou v drkotajícím automobilu. Už dávno jsem se přestal divit, že domorodci celkem hladce přežijí nejen podobný úraz, ale i po něm následující prodlení. A tak mne ani příliš neudivilo, když za několik dnů tato žena s úsměvem kojila své malé děcko, které za ní do nemocnice přivezli její příbuzní.

V dosavadním souboji mezi zemědělstvím a chovem dobytka na dtraně jedné, a mezi divokou zvěří na straně druhé, vítězilo dosud zemědělství. Boj proti pytlákům, i když stále intenzivější, ještě dlouho nebude vítězný. Pytláctví pokvete tak dlouho, dokud budou lidé zvířecí produkty kupovat a zdobit jimi sebe a své příbytky. Z ocasu žirafy lze hotovit krásné, zlatem zdobené náramky. Jen pro tyto náramky zabije pytlák krutým způsobem žirafu, z níž nic jiného nemůže zpeněžit, neb žirafí kůže je již dlouho zakázaným objektem a nikdo se neodvážá ji zpracovat. Podle odhadu povoláných bylo již přes tři čtvrtiny divoké zvěře Afriky vyhubeno a mnoho druhů vybito docela. Bohužel obavy, co bude dál se neomezují pouze na zvěř Afriky, stačí jen namátkou vzpomenout masového vybití tuleních mláďat v jiných, tak zvaně civilizovaných krajích. A to je pouze jedna z mnoha jiných legálních a schválených krutostí na zvířatech páchaných. Ale to už je jiná kapitola, snad někdy jindy.

LUŠTÍRNA

(Rozluštění na adresu DOPISY)

Legenda ke křížovce:

VODOROVNĚ: A: Povel - lidový tanec - mámivá; B: Dělání pořádku - muslimský zákoník - nacistický titul - skandinávská mince; C: Někteří lidé bývají padlí ...- kde se pivo vaří - díl; D: Zkr. Elektr. podniků- **PRVNÍ DÍL TAJENKY** - iniciály Alše; E: Mezinár.esperant.svaz (zkr.) - nutnost (lidově) - český režisér - podpis anonyma - ruské pohoří; F: Italsko-rakouský rod - pár - Švýcar - Korsakov; G: Tlít - mezinár.označení býv. Sov.svazu - matematický výraz - před polednem - bývalá sexbomba; H: Čínské příjmení - velehad - kulatá stavba - zn.vodíku - řecké písmeno; I: Hudební nástroj dechový - dětský pozdrav - domácky Adonis - písmeno - Státní naklad. (zkr.) - materiál užívaný ke cpaní; J: Předložka - **DRUHÝ DÍL TAJENKY** - snad; K: Citoslovce odporu - povlak na peřinu - druh psa (lid.) - ryba - závodní klub (zkr.) - 995; L: Ženské jméno - pomůcka při jídle - chytil - kuchyňská potřeba; M: Předchází skoku - sportovní zbraň - dětská obrna - konečná fáze rybolovu; N: Nositel špatných zpráv - estébák - materiál na zápalky; O: Zkratka oblíbeného občasníku - hadí pozdrav - znoj - pracovník v dolech - skupenství vody; P: Značka mouky - **TŘETÍ DÍL TAJENKY** - 51; Q: Stupnice - vzorec měřidla - druh jablek, většinou zlatých - německy "v"; R: Bouraná - hlasný provokatér - budící vzruch (z lat.); S: Bouření - změněná část obličeje.

SVISLE: 1: Radioléčebný ústav (zkr.) - nemotora - středověký bodyguard - zařízení zvýrazňující ženu; 2: Předložka - příruční výčep lihovin - vysněný vzor - český hrad; 3: SPZ Zlámané Lhoty - starší zkr.pro koňskou sílu - řadová číslovka - povel k okamžitému zahájení výživy novorozence - hasnice (lid.) - nebezpečný věk života; 4: Delší délková míra - vysoké karty - citoslovce dětského strašení - domovská obec literárních čarodějnic; 5: Hitler po domácku - podivná kombinace africké antilopy a koření - do vlastnictví přešla; 6: Zkr. závod.klubu výměnkářů - obyčej (hovor.) - jezefčík po polsku - SPZ Zadních Přuchovan - franc. křestní jméno; 7: Nedostatek v mládí - zakázaný silotvorný preparát - hrana nože; 8: Iniciály pianisty Rubinsteina - místo, kde v písni sedávala Božena - starší ženské jméno - vši souhlásky; 9: Komunismem prokletý - platidlo moderní doby - maďarská spřežka - obojživelník; 10: Obchodní společnost - jednooční sklo - plzeňské - staročeský domov včel.

11: Hrob-kroužek - sbírka Baudelairových básní-část domu - chemická značka dusíku - zápor; 12: Mimo - popření - závodná torna (fon.) - ohrada - vévodí Třebechovicím; 13: Náboženský čas - dívčí jméno (hol.) - potrava kamen - orientální koření; 14: Os.zájm. - proti své vůli - vrchol - biblický mořeplavec -basta; 15: Jihoamerický stát - ústí řeky - hluboká zima - pohnutý stav mysli; 16: Kolečko - barva na rty (lid.) - značka aut - astronom - ozn. velikosti písma; 17: Lichá karta - bylo nutno ho zabít, též č. malíř - výtopna - franc. zkratka pro koňskou sílu; 18: Něm. nový - trestanec (slang) - palác; 19: Plošná míra - staroněmecké území - rozdvojení - obchodník s časem.

L.M.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
A																				A
B																				B
C																				C
D																				D
E																				E
F																				F
G																				G
H																				H
I																				I
J																				J
K																				K
L																				L
M																				M
N																				N
O																				O
P																				P
Q																				Q
R																				R
S																				S
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	

Z A D N Í S T R A N A

O B R A Z

Ve svých chirurgických začátcích ve vrchlabské nemocnici jsem opravoval něco na jakési mladé, sličné a velmi spolupracující dívčině. Její otec byl malířem obrazů a oba byli zřejmě s provedenou opravou spokojeni, což chtěli nějak dát najevo. Je zcela přirozené, že to byl tatínkem malovaný obraz, který se bude dobře vyjímat na poloprázdných zdech mého nemocničního pokoje, který byl toho času též mým bydlištěm.

Tatínek nebyl malíř špatný, i když realistický; jiný by se ostatně v kraji neuživil. Nezůstalo u slibu, obraz se skutečně dostavil, či lépe, byl dopraven lehkým dodávkovým autem. Do osobního by se totiž nebyl vešel, tak velký byl vděk. Měl dost zvláštní tvar, asi jeden a půl metru na výšku, poloviční šířky, široký stříbrný rám, technika olej na plátně. dost pochopitelně k okolnostem to byl ženský akt, ale neobvyklý. Představoval mladou ženu zezadu, či přesněji zadní část mladé ženy zezadu, neb jí chyběla horní část těla od lopatek nahoru, zatímco dolní část od kolen dolů se již na obraz nevešla. Zbytek tedy mohl být zobrazen v nadživotní velikosti, a také byl. Žena, která stála malíři modelem, měla bezpochyby dobře formované tělo, nebo alespoň jeho zde zobrazenou část, nebyla to však ona výše zmíněná dcera. Obraz se skutečně na prázdné zdi pokoje nevyjímal zle, a jelikož místní pan farář mne navštěvovat nechodil, mohl na zdi klidně trvale viset (ten obraz).

Asi za rok se mi podařilo být přeložen do Prahy, do Onkologického ústavu, lépe známého pod názvem "Radiák", v oblasti Bulovky. Svě věci jsem pohodlně odstěhoval autem, problémem byl pouze obraz. Domluvil jsem tedy s ochotným řidičem sanitky, že obraz mi na Radiák přiveze, až bude mít se sanitkou cestu do Prahy. To trvalo dost dlouho a já ve vzrušení z nového působiště na obraz pozapoměl.

Radiák byl na tehdejší dobu - je to již před padesáti lety - moderní budovou, před vchodem trochu zeleně, trávníky, keře a záhony. Dělal jsem právě vizitu na třetím patře a bylo mi poněkud nápadné, že všichni jen trochu pohybliví pacienti byli namačkání, a pokud možno vyklonění, v oknech, a jen velmi neradi se na výzvu sestry vraceli ke svým lůžkům. Asi v polovině vizity mi zvědavost nedala a proklestil jsem si cestu k oknu i já, sestra v závěsu. Pohled dolů byl skutečně poutavý. Na trávníku pod okny, v jednom záhoně, diskretně, ale nedostatečně překryt větvemi keřů, ležel můj obraz, lícem nahoru, aby se nepoškodil. Malíř by měl radost, žena na obraze, či lépe její zadní část, byla skutečně jako živá, a koupala se v záři dopoledního slunce k velké radosti pacientů.

Seběhl jsem dolů a v hale už mne vítal vrátný pan Blažejovský, starší muž, všemi ctěný, poctivý, a především cudný. Že prý mi "něco" (nevyslovil co) přivezli z Vrchlabí, on neví proč právě do našeho ústavu, a neví také co a kam s tím. Tu teprve jsem se cítil poněkud zaskočen tváří v tvář tomuto muži, zosobňujícím mrav a puritánství. Musel jsem tedy obraz, a trochu i sebe, obhájit a vrátného uklidnit, že obraz není předzvěstí tajně chystaných orgií. Podařilo se mi ho přesvědčit, že obraz je vlastně učební pomůcka pro zdravotní personál a studenty, na niž se budou prakticky cvičit v píchání nitrosvalových injekcí do této k tomu předurčené tělesné krajiny, na obraze tak věrně zpodobněné.

Spokojil se tímto vysvětlením natolik, že mi pomohl s obrazem do výtahu, při čemž vždy dbal, aby šel na rubové straně obrazu. Byl to vzácný muž. Proslavil se tím, že za Protektorátu, když byl nucen narychlo u příležitosti jednoho z německých svátků nebo vítězství vyvěsit protektorátní vlajku na ústavní žerdi, vyvěsil ve spěchu vlajku československou, kterou kdesi ve sklepích ukrýval. Teprve když byl nějakým kolegou z okolní Bulovky upozorněn, co mu vlaje nad budovou, stejně spěšně zakázaný prapor sundal, rozloučil se s rodinou a se studeným potem na čele čekal, kdy pro něj přijdou. Naštěstí pro něj se nedočkal.

LADISLAV MALINSKÝ